

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 18. decembra 2008 ♻️ Leto XVIII, št. 51-52

Naj baude božič vsakši den

Lani, gda sam po gauški odo za krispanom, nejsam dau valati svojim očam, ka sam vido. Eden za drugim so ležali boričke na zemlej. Sprvoga sam tau mislo, ka je stoj vkü-pobere, dapa nej je tak bilau. Bili so taši tö, ka so dva mejtra visika stebła stala, dapa vreka nej bilau. Tak je gauška vögle-dala, kak če bi kakšni velki viher te boriče vöstrgo z zemlé ali bi je pa prejkstrgo. Tisti srmačeki, steri so tam ostali, so samo zato tam bili, ka so nej bili brezhibni.

Tak delamo, kak če bi mi lidgé brezhibni bili. Bijo je taši tam njani borič, ka ma je edna vejka falila spodkar, bijo je pa taši, šteri je vrejek na dva rasi emo. Najraj bi je vse domau neso, dapa žau, samo enga sam leko »obrano«.

Kak sam s krispanom v rokej prauti daumi ūšo, na tiste lidi sam brodo, šteri tau delajo s krispani. Ka mislijo?! Ka je božič samo od krispana od-visen? Če lepši krispan maš, te de svetek tö lepši. Leko se drugim vališ, moj je najlepši, najdragši pa tak tadala. Tau je baja, ka večini lidam je samo tauvažno (fontos), ka se vidi,

tisto pa nej, ka je znautra. Gda je božič, te je vse lejpo na dobro, pa probamo tak živeti, kak bi ovak tö trbelo. Tašoga reda znamo, ali probamo gučati o lübezni, o lübezni do držine, do bližnjoga človeka, do rojenoga božjega sina. Samo baja je v taum, ka božični svetki samo dva dni držijo, nika več nej. Ka je pa te s tistimi tristau šestdesettrejni dnevi? Vse té vrejdnosti pozabimo, od šteri so božični svetki tak lejpi, pa živemo tadala tak kak do tejšga mau. Leko bi pravo, ka takšni smo, kak če bi skizofreni bili. Dapa dja sam vekivečni optimist pa vü pam, ka potejm že nede tak tadala. Vejpa ta stara slovanska rejč ka korčun (karácsony) tak tau pomeni, ka nika prejkstaupti. Če je že tak, te stau pimo velkoga, pa probajmo tak živeti, kak če bi vsakši den božič bijo. Svetiti pa ga leko svetimo na konca leta, te gda ga z rdečimi numerami najdemo v kalendari tö.

S tejšmi mislimi vam že lejpm blajžene svetke pa srečno nauvo leto.

Karel Holec

Želimo vam blajžene božične svetke in srečno nauvo leto!

Predsednik Državnega zbora RS v Porabju

9. decembra je predsednik Državnega zbora Republike Slovenije dr. Pavel Gantar obiskal Monošter, kjer se je sestel s predstavniki Porabskih Slovencev. Na pogovorih v Slovenskem kulturnem in informativnem centru so sodelovali tudi odpravnic poslov na veleposlaništvu R Slovenije v Budimpešti Ksenija Škrilec, generalni konzul R Slovenije v Monoštru mag. Drago Šiftar, predsednik komisije DZ za Slovence v sosednjih državah in po svetu Miro Petek in župan občine Lendava mag. Anton Balazek.

Dr. Pavel Gantar se je v Slovenskem kulturnem in informativnem centru srečal s predstavniki slovenske manjšine na Madžarskem. Pogovorov se je udeležil tudi Miro Petek, predsednik komisije DZ za Slovence v sosednjih državah in po svetu

Predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök je izpostavil predvsem to, da R Madžarska ne izpolnjuje svojih obveznosti, ki izhajajo iz leta 1992 podpisanega sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic madžarski narodni skupnosti v Sloveniji in slovenski narodnosti na Madžarskem. Po mnenju predsednika Državne slovenske samouprave Martina Ropoša narodnosti na Madžarskem niti na volitvah 2010 ne bodo dobile svojih poslancev, saj za to ni politične volje, kajti parlament bi moral najkasneje do konca tega leta sprejeti novelo volilnega zakona, na podlagi katerega bi lahko manjšinci kandidirali na naslednjih volitvah. Višja svetovalka za porabsko šolstvo mag. Valerija Perger je med drugim opozorila na to, da sta učenje slovenskega jezika in odnos do le-tega pogojena tudi z gospodarskim razvojem Porabja, predvsem s prisotnostjo slovenskega kapitala, ki ga v Porabju zaenkrat sploh ni. Vodja Razvojne agencije Slovenska krajina Andreja Kovač je predstavila nekaj že izvedenih in načrtovanih projektov, pri projektu »Sosed sosedu«, s katerim se je agencija prijavila na razpis v okviru sosedskega programa Madžarska-Slovenija, je zaprosila tudi za pomoč predsednika Državnega zbora.

Po mnenju dr. Gantarja se kljub dobrim odnosom med državama stvari ne premaknejo naprej. »Vsekakor bomo opozarjali svoje madžarske partnerje, da izpolnijo svoj del zaveze, ki izhaja iz meddržavnega sporazuma. Razlika med Slovenci na Madžarskem in Madžari v Sloveniji je prevelika. Slovenija bi morala zahtevati enak tretma za svojo manjšino, kot jo ima ona do madžarske narodne skupnosti.«

Predsednik Komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu Miro Petek je poudaril, da je Slovenija pred dvema letoma in pol sprejela zakon o Slovencih v sosednjih državah in po svetu, ki je predvideval ministra za Slovence. Po volitvah se je to tudi izpolnilo, minister dr. Boštjan Žekš je nov motiv med matico in slovenskimi manjšinami. Po njegovem mnenju je paradoks, da govorimo o dobrososedskih odnosih in prav države, ki jih imamo za dobre sosede, ne poskrbijo za slovenske manjšine.

Dr. Pavel Gantar je svoj obisk končal na Generalnem konzulatu R Slovenije v Monoštru.

M. Sukič

Porabski Slovenci na pogovoru z ministroma in državnim sekretarjem

TUDI O ČEZMEJNEM PROJEKTU "SOSED SOSEDU"

Ko je Monošter obiskal predsednik državnega zbora dr. Pavel Gantar, so Slovence iz Avstrije, Italije in Hrvaške v Ljubljani sprejeli zunanji minister Samuel Žbogar, minister za Slovence v sosednjih državah in po svetu dr. Boštjan Žekš in državni sekretar za Slovence v sosednjih državah in po svetu, dr. Boris Jesih. Naslednji dan, 10. decembra, pa so se ministra in državni sekretar pogovarjali s predsednikom Državne slovenske samouprave Martinom Ropošem, predsednikom Zveze Slovencev Jožetom Hirnök in slovenskim generalnim konzulom v Monoštru, mag. Dragom Šiftarjem.

Predsednika Državne slovenske samouprave in Zveze Slovencev sta ministra in državnega sekretarja seznanila z aktualnim stanjem manjšine in odprtimi vprašanji, povezanimi zlasti s financiranjem dvojezičnega šolstva in manjšinskih ustanov, pa tudi z neuresničenim zastopstvom slovenske manjšine v

madžarskem parlamentu. Ministra sta Porabskim Slovincem zagotovila vso podporo pri reševanju teh problemov, priložnost za to pa bo, po besedah ministra

tično ponudbo Porabja. Nosilka projekta je Razvojna agencija Slovenska krajina.

Tako Martin Ropoš kot Jože Hirnök sta po srečanju povedala,

Samuela Žbogarja, tudi načrtovana skupna seja vlad Slovenije in Madžarske spomladi 2009. Predstavnik manjšine sta prosila tudi za podporo vlad obeh držav pri uresničevanju čezmejnega projekta »Sosed sosedu«, ki kandidira za sredstva programa Interreg in želi izboljšati turis-

da je bil pogovor koristen za obe strani, ena se je seznanila s problematiko, manjšina pa je dobila zagotovila za pomoč Slovenije pri razreševanju aktualne problematike.

Tekst in fotografija: Ernest R.

Predavanje akademikinje prof. dr. Zinke Zorko

Prekmurški knjižni jezik v Porabju

5. decembra je na povabilo Generalnega konzulata R Slovenije v Monoštru imela predavanje o jeziku prekmurških in Porabskih Slovencev akademikinja dr. Zinka Zorko, ki ga je podnaslovila »Od Jožefa Košiča do Franceka Mukiča«.

Dr. Zinka Zorko je svoje predavanje začela z osebnimi spomini, kajti v sredini sedemdesetih let prejšnjega stoletja je raziskovala porabsko narečje, in sicer števanovsko inačico porabščine, saj je gornjeseniški govor v svoji diplomski nalogi takrat že obdelal Francek Mukič. Na kratko je razložila, zakaj je po njenem prekmurščina in z njo tudi porabščina nadnarečni jezik, ki ga imenuje tudi prekmurški knjižni jezik. V tem jeziku so namreč nastajale (v Porabju še danes nastajajo) knjige z verskimi in tudi posvetnimi vsebinami. Bogastvo tega jezika je predstavila na več primerih. Začela je pri Kuzmičevem prevodu Nouvega zakona (1771), ki je zaradi grške osnove tudi skladijsko zelo bogat. Pri Jožefu Košiču oziroma njegovem jeziku v delu

Zobriszani Szloven i Szlovenka med Mürov i Rabov je ugotavljala, da je ta jezik preprostejši, kajti

tudi ta roman pri predstavitvi našega narečja. Ugotavljala je, da so določene prisposode ali pridev-

Akademikinja dr. Zinka Zorko je predavala na generalnem konzulatu R Slovenije v Monoštru

zaradi vsebine je bila namenjena knjiga širšemu občinstvu. Preko Irene Barber in Karla Holeca je potem prišla do Franceka Mukiča, katerega roman Garaboncijaš/Črnošolec je v narečju in knjižnem jeziku, v teh dneh pa je prišla iz tiskarne tudi madžarska inačica prvega porabskega romana. Dr. Zinka Zorko, ki še zmeraj predava na mariborski univerzi, uporablja

niki v narečju bolj duhoviti kot v knjižnem jeziku.

Akademikinja dr. Zinka Zorko ima tudi načrt, ki bi ga, če bi se uresničil, bili zelo veseli tudi v Porabju. Namerava namreč napisati kratko slovnico porabskega narečja, ki bi prav prišla vsem nam – tudi piscem Porabja – ki pišemo tudi v narečju.

M. Sukič

Ljubljana: 24. slovenski knjižni sejem

BREZ KNJIGE NIMAMO ŠANS - EVOLUCIJA SE NADALJUJE

Opica, z odprto knjigo v rokah, je bila pomenljiva in izzivalna maskota letošnjega, 24. slovenskega knjižnega sejma, ki si ga je v ljubljanskem Cankarjevem domu ogledalo blizu 39800 obiskovalcev iz Slovenije in tudi iz sosednjih držav. Predsednik upravnega odbora Rudi Zaman je ta podatek komentiral z ugotovitvijo, da je sejem presegel pričakovanja na vseh področjih.

spremljajo številni dogodki in prireditve: poseben oder za pisatelje v soorganizaciji Društva slovenskih pisateljev pod naslovom Okusimo besedo, Forum za obiskovalce, Debatna kavarna, Založniška akademija. Vsako leto ima knjižni sejem tudi gostujočo državo, tokrat je bila v središču Francija.

Glede na to da zdaj povsod govorijo o gospodarski in

Bale sta sicer skromnemu številu obiskovalcev posredovala nekaj informacij o položaju štajerskih Slovencev v Avstriji in Porabskih Slovencev na Madžarskem. Ob tem je bilo rečeno, da so bili štajerski Slovenci dolgo nepriznana manjšina v Avstriji in zamolčevana manjšina s strani nekdanje Jugoslavije in Slovenije. Tudi o Slovencih na Madžarskem je vedenje v Sloveniji sila skromno.

Pavlova hiša - Kulturno društvo člen 7 je knjižno produkcijo, literarno zbirko, v kateri je kot 5. knjiga izšla zbirka Vtisnjenke - Ein-Pregungen, znanstveno zbirko in druge publikacije predstavila na Bazarju malih založnikov. Kot je povedala predsednica KD člen 7. Suzanne Weitlaner, so se obiskovalci zlasti zanimali, »kje na Koroškem živijo štajerski Slovenci« in bili presenečeni, ko so dobili osnovne informacije o Slovencih v okolici avstrijske Radgone in ob avstrijsko-slovenski meji proti Lipnici/Laibnitzu in še naprej do Arneža/Arnfelda. »Predvsem zato je bilo pomembno sodelovati tudi na knjižnem sejmu v Ljubljani,« poudarja Suzanne Weitlaner, ki je predsedniku Slovenske manjšinske koordinacije Rudiju Pavšiču za prihodnje leto predlagala soorganizacijo vseh slovenskih založb iz sosednjih držav na jubilejnem, 25. sejmu. Tedaj bi s svojimi izdajami, vključno s Slovenskim koledarjem in knjižnim darom, ki bi moral iziti vsaj en mesec prej kot običajno, lahko sodelovala tudi Zveza Slovencev na Madžarskem. Tudi v tem primeru bi se videlo, kako velike so razlike med literarno produkcijo posameznih manjšin med Slovenci v sosednjih državah.

eR

Vegetiranje Radia Monošter

S širitvijo programa ne bo nič

Radio Monošter se je svojim poslušalcem prvič oglasil junija leta 2000. Petelin, ki je simbol slovenske radijske postaje, namenjene Porabskim Slovencev, pa vse bolj poveša glavo. Krivo je pomanjkanje finančnih sredstev, kar se kot rdeča nit vleče že vse od ustanovitve. Ker je madžarska država zagotovila premalo finančnih sredstev, naslednje leto ne bo prišlo do širitve radijskega programa z osmih na 24 ur tedensko.

»Malce smo žalostni, da smo takšni nebogljenčki, da še vedno delujemo kot nekakšen dijaški ali vaški radio, ne pa kot prava radijska postaja,« pravi urednik in direktor Radia Monošter Francek Mukič, ki se v uvodu dotakne tudi primerjave s Pomurskim madžarskim radiem (MMR), ki je pred dnevi praznoval 50 let svojega obstoja, od daja pa več kot 18 ur programa dnevno. Pravi, da ne pričakujejo reciprocitete, sami pa bi radi uresničili svoje načrte po širitvi radijskega programa med delovniki z ene na tri ure, ob nedeljah pa z dveh na šest ur.

Dejstvo je, da madžarska država že od vsega začetka zagotavlja le približno polovico potrebnih sredstev za nemoteno delo Radia Monošter. Tako že vrsto let dobivajo 17 milijonov forintov letno, polovico denarja pa morajo potem pridobiti preko različnih natečajev. »Normalno bi lahko 10 do 20 odstotkov sredstev dobili preko natečajev. Za širitev programa smo ocenili, da bi potrebovali najmanj 40 milijonov forintov letno, obljubili so nam dodatnih 5 milijonov, to je potem skupaj 22 milijonov, tako da smo spet ostali pri polovici potrebnih sredstev,« pojasni Francek Mukič, ki meni, da je na ta način madžarska država poskušala »odkljukati širitev«, in umakniti to točko z dnevnega reda različnih sestankov, na katerih je bil Radio Monošter v zadnjih letih kar nekakšna rdeča nit meddržavnih pogovorov, tudi na najvišji ravni. In da bi

ublažila stisko, Slovenija vsako leto primakne nekaj denarja, »čeprav potem nenehno dobivamo signale, da se ne obračamo na pravi naslov,« pojasni Mu-

Urednik in direktor Radia Monošter Francek Mukič

kič in doda: »Tako dvostransko beračenje, »kodivanje« je malo ponižujoče, saj vemo, da bi denar za naše delovanje morala zagotoviti madžarska država. Slovenija pa bi morala biti bolj odločna, na ustreznih mestih, v Budimpešti bi morala odločno udariti po mizi.«

Pri monoštrskem radiu so se odločili, da pod danimi pogoji ne bodo šli v širitev programa. Glede na težave, ki se napovedujejo zaradi finančne krize na Madžarskem, pa se bojijo, da bodo imeli naslednje leto kar nekaj težav pri pridobivanju sredstev za svoje delovanje. Madžarski RTV svet, ki je letno običajno primaknil okrog 6 milijonov forintov, je že namignil, da bo denarja manj. Poleg tega se napovedujejo občutne podražitve elektrike, plina... »Moja žena, Marija Kozar, je na sestanku medijske komisije omenila, da to, kar počnemo na Radiu Monošter, ni nobeno delovanje, ampak gre le za vegetiranje. Strinjam se s tem. Po osmih letih sem že res malo naveličan vsega in razmišljam, sicer ne resno, da bi vse skupaj pustil. Dejstvo je, da se zelo rad pogovarjam z našimi, pa tudi z vašimi ljudmi, Goričanci; to mi še daje veselje in voljo da vztrajam, počnem še malo, še nekaj časa...« zamišljeno in dvomno konča direktor Radia Monošter.

Silva Eöry

Norma Bale in Ernest Ružič nista govorila samo o knjigah, ki so izšle v založništvu Pavlove hiše - Kulturnega društva člen 7, marveč sta predstavila tudi položaj štajerskih Slovencev v Avstriji in Porabskih Slovencev na Madžarskem (Foto: S. W.)

Predsednik je še poudaril, da je bilo več obiskovalcev, več založnikov, knjižni sejem je ponudil več dogodkov, ki so bili odlično obiskani (kar po izkušnji avtorja in še nekaterih ocenah ravno v celoti ne drži), prav tako so tudi založniki zadovoljni s svojo prodajo.

Na 24. knjižnem sejmu je sodelovalo 113 založb, med njimi tudi uveljavljene slovenske založbe iz sosednjih držav: Mohorjeva družba iz Gorice v Italiji in Celovca v Avstriji, Drava iz Celovca, Slovenska knjiga in Mladika iz Trsta. Založništvo tržaškega tiska, v Bazarju malih založnikov tudi Pavlova hiša - Kulturno društvo člen 7 za avstrijsko Štajersko. Skupaj so organizatorji naštelih prek 4 tisoč knjižnih naslovov. Knjižni sejem tradicionalno

finančni krizi, se tej temi ni mogel izogniti tudi knjižni sejem. Predsednik sejma Rudi Zaman je ob tem dejal, da nas je zgodovina naučila, »da se ljudje v času krize obrnejo vase. Ko zmanjka denarja za gliserje in vikende ter je potovanje vse manj, ostanejo prosti večeri in takrat je priložnost za branje knjig.« Rudi Zaman je napovedal posebno strategijo za prihodnje leto: »Na jubilejnem 25. sejmu bi morali nagovoriti odraščajočo mladino od 12. do 18. leta starosti, pri kateri je kriza branja največja.«

Na forumu za obiskovalce je Pavlova hiša - Kulturno društvo člen 7 za avstrijsko Štajersko, pripravila predstavitev dvojezične pesniške zbirke Ernesta Ružiča Vtisnjenke - Ein-Pregungen. Avtor in voditeljica pogovora Norma

Nepozabni božični koncert

Slovensko društvo v Budimpešti že od začetka delovanja prireja božične koncerte. Vsakši koncert je lejpi, so pa takšni, ka se malo razlikujejo od drugi. Spomnim se, ka

pozdravnimi besedami Agote Merkli Kállay. Najprva je gorastaupo moški kvartet iz Martinja, začnili so z adventnimi pesmimi, med sterimi se nam je trno vidla tista, stera

Kvartet iz Martinja vodi Ciril Kozar

smo pred desetimi leti tō meli en tak koncert, ka smo vsigdar o njem se pogačavali, če smo se po tistim srečali. Te so bili pri nas Sobočanci, člani društva penzionistov iz Murške Sobotne.

Na letošnjo božično priredittev smo pozvali varaške ljudske pevke, stere spejvajo pod vodstvom Marije Rituper. One so že pred lejtji tō bilé tū, tak ka se dobro poznamo. Pozvali smo ešče moški kvartet iz Martinja tō, steroga vodi Ciril

Monoštrske ljudske pevke vodi Marija Rituper

Slovinci v Budimpešti se redno srečüvlejo

Kozar. Z gospaudom Cirilom smo že tō stari znanci, ka on igra na orglaj seničkomi zbori, gda mamō slovensko mešo v Budimpešti.

6. decembra popodneva v 4. vōri se je začno program s

pripovejdala o tom, ka so pastirci šli v Betlehem pa iskali Mešiasa, steri se je rodü. V eni štalici so ga najšli, s slamo pokritoga, gde je sladko spau. Nesli so ma darila, pa so radi bili, ka se je rodilo dejtje, ki

nam odrešenje prinese. Spejvali so pa od domače hiše tō, stera je že stara več kak stau lejt, ali nam je najljubša na svejti, ki smo se tam rodili. Tam nas je mati zibala, tam smo bili mladi, zato nam je bola draga kak cejli svejt. Tak je lejpa bila, ka so človeki skunze prišle v oči.

Varaške ženske so tō šest pesmi spejvale. Najbole so se nam vidle pesmi *Eta nauč*, *Zvonček*, *Večerni zvon*. Mi smo tō vcuj spejvali, ka je dirigentka Marija Rituper nam tō dirigirala. Od tej lepša je pa bila pesem *Sveta nauč*... Ta pesem sta dva zbora vküper spejvala, pa gda so go ponovili, te ešče publika tō. Te lejpe pesmi, tau lejpo spejvanje nam je seglo

Angel je prineso...

Leto je že pa do konca prišlo, dnevi samo tak tafüčkajo, so pa duge noči. Slejdjen mejsec leta je nika posebno lejpoga. Mala deca se veselijo, ka pride sveti Miklauž, pa prinesé dar. Bojijo se ga, no, nej Miklauža, bole krampusa. Takšega cajta bole bogajo, pišejo malomi Jezuš, ka naj njim prinese. Ponim moja mlašeča leta, ka sta mi mama pa oča povedala, ka trbej lepo Boga moliti, če ščemo v nebesa pridti. Jezušek de nas rad emo, če mo se lepo včili, stariše bogali. Vse kaj rada pozabim, ali tau ne morem pozabiti.

Tou je tak bilou, ka sam ešče mala bila, sam vörvala, ka Jezuš krispan nosi. Naši stariške so nej mogli špile, cuker, okraske küpiti na krispan, ka se dalo, so sami naredili. Geseni sam z očom krave pasla. Ka vidim, oča na enom velkom borej v svoj förtok šküfke beréjo, štere so bole male. Šküfke so lepo gor na peč sklali, ka bi se nej strle. Šküfke so z lojom pošprickali, so takše lejpe gratale, kak če bi snejg gorspadno. Babica so Krajcarnoga Djožina, dugoletnoga zvonara, prosili, naj ne liči tiste male falajčke svejče tá, ka tau njim trbej. Znate, kakši lejpi je biu moj krispan? Kakšo veselje je bilau, kak sam se radüvala. Cejlo leto je moja tetica tádejvala lepše papire. Sam vidla, ka ji je ešče vöpeglala, ka naj nedo zmoždjeni. Ona je tū cuker pa repo nüt sükala, ka je na krispan obešavala. Mogoče, ka smo se mi tomi cukri bole radüvali, veselili, kak zdajšna deca v tom modernom svejti pravomi cukri.

Advent je biu lejpi, ešče zdaj imam pred očami, gda smo se zbrali, celi krošeo lüdi, ka smo v velkom snegej v kmici šli k zornicam. Šparati je trbelo, etak gnauk eden, drugič drügi neso svejčo ali šturlamp. Kak se je tau od daleč lejpo vidlo od vsej krajov Senika... V tisti adventni sveti cajtaj smo zazrankoma v pau šestoj šli zdomi, ka se je pred mešo rožni vejnec molo, šteroga so Törkin Djüra molili. Po meši pa deca v šoulo. Zdaj ranč tau ne vejo v našom orsagi ništerni, ka so rorate meše. Pred letom sam nikši kviz gledala na naši televiziji. Pitanje je bilou, gda se slüžijo rorate meše. Štirge so bili pitani, eden nej znau. Mene je sram bilo, kama smo prišli. Istina, ka je moja generacija v siromaštvu gorrasla, dapa lepou so nas vzgojili. V Boga smo vörvali, se vüпали in eden drügoga bole lübili, poštüvali. Kak so v cerkvi ženske lepo spejvale pesmi: »Vi oblaki ga rosite; Pozdravljena žena; Dopuni se oblübe čas«. Štera mi je spoj pri srci, je: »Vso zemljo tema krije in spijo rožice«, tau pesem so me prababica navčili. Moram povedati, ka vsakši narod ima svoje pesmi, ali zame nega lepšij, kak so naše slovenske adventne pesmi.

Naši predniki so v tom cajti nej držali veselic, nej so se ženili. V cerkev so ojdli, rožni venec je več molilo kak zdaj po nedelaj. Tijo so čakali Odrešenika sveta.

Dragi bralci časopisa Porabje! Želejm Vam iz srca milosti pune božične svetke, božjega blagoslova, obilno, zdravo, v miri veselo novo leto.

do srca. Tak svetašnjo je gratalo, kak če bi že rejsan sveta nauč bila.

Po koncerti smo meli prijateljski večer, malo smo nazdravili pa se pogačavali. Mlajši so pa najbole čakali Miklauža. Veselo je gratalo, gda je Ciril Kozar naprej vzejo harmoniko pa zaigro. Zahvalim se skupinam pa našim gostom tō, da so počastili naš svetek. Z veleposlaništva RS v Budimpešti sta bila z nami svetovalka Angelina Trajkovski pa konzul Blaž Masle.

V imeni Slovenskoga društva v Budimpešti se lepau zahvalimo skupinam, jim želimo, naj tak lepau delajo tadale, naj se ešče večkrat leko srečamo.

Irena Pavlič

Vera Gašpar

BOŽIČ – PRAZNIK LJUBEZNI

»Ne bojte se! Glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudstvo. Danes se vam je v Davidovem mestu rodil Odrešenik, ki je Mesija, Gospod. To vam bo v znamenje: našli boste dete, povito in položeno v jasi.«

(Evangelij po Luku 2, 10-12)

Nikjer, niti v Svetem pismu niti v drugih avtentičnih virih ne najdemo točnega datuma rojstva Jezusa Kristusa. Njegov rojstni dan so praznovali že v

jih poznajo, ki tujih jezikov sicer ne obvladajo. V slovenskem jeziku je beseda »božič« pravzaprav pomanjševalnica besede Bog, in oznanja, da se je na ta

drugem in tretjem stoletju po našem štetju v Egiptu in tudi v drugih državah naše Zemlje, kakor poročajo nekateri viri. Praznovanje Kristusovega rojstva 25. decembra je Rimski cerkev uvedla že v četrtem stoletju. Tako že od četrtega stoletja naprej praznuje ves krščanski svet 25. decembra Kristusovo rojstvo, z izjemo Vzhodne Cerkve, ki praznuje ta dan 6. januarja. Ta novi praznik 25. decembra je verjetno povezan s predkrščanskim praznovanjem rojstva nepremagljivega Boga-Sonca - Mitra (Mithrasa), ki se je imenoval »natales solis invicti«. Cerkev je izkoristila ta praznik in ga je imenovala za praznik Kristusovega rojstva, da bi na ta način prikrila poganski praznik.

Božič je največji krščanski praznik, praznik rojstva našega Odrešitelja, ki ga praznujejo vsi narodi sveta, katoliška, protestantska in delno tudi pravoslavna cerkev. Na ta dan zvenijo besede hvaljenja Boga v vseh jezikih in v vseh cerkvah sveta, in ravno tako tudi božična voščila.

Imena tega praznika poznamo v različnih jezikih, in tudi tisti

dan rodil »mali Bog« - Jezus. Angleška beseda Christmas je okrajšava sintagme »Christ's mass«, kar pomeni Kristusova maša in izhaja iz starogrške sintagme »Cristes maesse«, kar pomeni Kristusov praznik. V Nemčiji se ta praznik imenuje Weihnachten, kar pomeni »sveto noč«. V novolatinskih ali romanskih jezikih izhaja naziv božiča iz sintagme »Dies natalis Domini«, kar pomeni »Gospodov rojstni dan«. Iz besede »natales« izhaja na podlagi raziskav filologov italijanski izraz »Il Natale«, španski »La Navidad« in francoski »Noël«. V teku stoletij je nastala cela vrsta čudovitih božičnih himn. Večina teh je cerkvenih, slavijo rojstvo Kristusa, in so v glavnem francoskega, italijanskega in nemškega izvora. Najstarejša himna izhaja iz četrtega stoletja. Božič je na vsak način obdobje lepe glasbe, lepih melodij, ki poudarjajo svečano razpoloženje, ko jih poslušamo v cerkvah in koncertnih dvoranah. Ko se bližamo božiču, se vsi orkestri, vsi pevski zbori pripravljajo na božične koncerte.

Najbolj priljubljena in najbolj

znana božična pesem je vsekaror Sveta noč. Njeno besedilo je prevedeno v več kot 300 jezikov, v svetovnem merilu pa velja za največkrat izvajano pesem vseh časov. Izvirno besedilo (nemško: »Stille Nacht, heilige Nacht«, angleško »Silent Night«) je napisal leta 1818 duhovnik naselja Oberndorf pri Salzburgu v Tirolskih Alpah, Joseph Mohr, avtor glasbe pa je učitelj iz vasi Arnsdorf Franz Xaver Gruber. Pesem so prvič zapeli na božični večer leta 1818 v vasi Oberndorf v cerkvi svetega Miklavža. Že prva izvedba ob spremljavi kitare je bila kronana z velikim uspehom. Torej, izhajajoč iz te majhne vasi, je ta pesmica osvojila ves svet.

Eden najvažnejših simbolov božiča je božično drevesce, brez katerega praznik prav gotovo ne bi bil popoln, brez katerega si Svetega večera niti predstavljati ne bi mogli. Božično drevesce je simboliziralo nekoč na podlagi razlage Svetega pisma Jezusov rodovnik. Povezujejo ga pa tudi z drevesom spoznanja. Pri nas na Madžarskem so uvedli krašenje božičnega drevesa v drugi polovici devetnajstega stoletja, in sicer pod vplivom dunajskega dvora. Najprej so jih postavljali v plemiških družinah, pozneje pa še v bogatih meščanskih družinah. Pri kmetih se je ta navada začela širiti šele v dvajsetem stoletju.

Zakaj imenujemo božič praznik ljubezni? Tudi to ima sveto-pisemski izvor, kajti Jezus Kristus nam je s svojo ljubeznijo bil zgled, pokazal je, kakšen naj bi bil tudi naš odnos do sočloveka. Vsako rojstvo je pravzaprav praznik sreče, praznik ljubezni, ki jo starši čutijo do svojega otroka. Kako je to mogoče, da veliko ljudi ravno ob božiču trpi zaradi osamljenosti, kljub temu da niso nič bolj osamljeni kot ostale dni leta. Morda je vzrok za to tista ljubezen, ki jo na vsakem koraku vidijo pri tistih, ki imajo družine, in pre-

Adventni koncert na Dolenjom Seniki

Slovenska manjšinska samouprava na Dolenjom Seniki se je odlučila, ka de organizirala adventni koncert. Cilj smo meli, ka bi se čula slovenska sveta pesem v cerkvi. Zato smo pozvali ljudske pevce z Gorenjoga Senika.

Prvo adventno nedeljo popoldnevi v štrtoj vöri se je začnila sveta meša. Gospod Merkli so z dvornikami v kmici stopili pred oltar. Za nekaj trenutkov se je vožgala prva svejča na advent-

Gorenjesenički ljudski pevci z župnikom in kantorom

nom venci. Med tem je kantor lejpo igro in spejvo. Po meši so stopili pevci pred oltar. Spejvali so dve pesmi, potem smo čuli nekaj besed o adventnom časi. Kaj nam pomeni advent, kak se pripravljamo na božič. Pa še tau, ka je pesem, sveta pesem duplanska molitev. Pevci so tau potrdili tō. Potem so spejvali še dve lejpe pesmi. Vera Gašpar, vodja pevcev, je s toplimi rečami pozdravila vse navzoče in želila tiji adventni čas. Prosila je, ka bi naslednjo pesem spejvali vsi vküper. Med tem so pevci vzeli v roke vožgano svejčo in začnili spejvati z gospodom in kantorom vküper, *Je angel gospodov oznanil Mariji ...* Posvejti so se vogasnili, samo so svejče svejtile. Človek je emo dvojni občutek. Po plečaj je mrazilo, znotraj okoli srca smo pa čutili toplino. Na konci so pevci dobili lejpi plosk. To pomeni, ka so verniki bili zadovoljni z njimi.

V imeni slovenske manjšinske samouprave se lepo zahvalim pevcom, ka so sprejeli našo vabilo, lejpi adventni koncert držali Senčarom.

Želim vsem bralcem blajžene božične svetke.

Marija Čato

življajo zato svojo osamljenost bolj tragično. Prav gotovo pa se ne primerjajo s tistimi, ki niso srečni, ki se ne razumejo in se celo leto le prepirajo. Če bi pomislili tudi na to, bi prav gotovo z večjim zadovoljstvom preživljali te dneve.

Kakor mineva čas, vsi čutimo, da se vzdušje božičev spreminja. Ko človek zgubi nekoga od svojih bližnjih, tudi božiči niso več takšni, kot so bili nekoč. Izgubijo tisti lesk, ki je bil

značilen zanje v otroških letih, kajti pogrešanje ljubljene človeka kakor črn oblak zakriva brezskrbni blišč praznika, v katerega se naseli žalost. Z minevanjem časa vedno več oblakov zakriva brezskrbni svet srečnega praznovanja. V olajšanje obudimo spomine na nekdanje božiče, obudimo spomine na tiste svoje, s katerimi smo še le v svojih mislih lahko skupaj.

Suzana Guoth

Božič po svejti pa pri Slovencaj

Najvekši pa najstarejši krščanski svetek je vüzem, božič pa je don najbolje lübléni med lüstvom. Svetimo rojstvo Jezusa Kristuša, ne vejmo pa za gvüšno, pred keukimi lejtami se je naraudo. Gnes zvekšoga brodiyo, ka šest lejt pred tistim, kak so pred več stau lejtami vözračunali. Tau pa je gvüšno, ka se je naraudo v vesnici Betlehem, ka

gda vörnícke čakajo, ka pride Kristuš. Adventne vence so začnili oprvin rediti na Nemškom pa na Švedskom, kisnej so je pripelali v naše kraje tō. Vsikšo nedelo prižgemo svejčo, ka znamenüje, ka je Kristuš posvejt sveta.

Vsakši den v leti, naj bau nedela ali svetek, má samo edno mešo. Božič pa je má tri, prva je v paunauči, na

baukše na drügi den, na štefanovo titi.

Božič ma po svejti dosta ovaški imen. Slovenski »božič« znamenüje »mali Baug«, romanski geziki pa so ime dobili iz latinskoga »natale« - »rojstvo«. Tak taljanski »Natale«, španjolski »Navidada« pa francuski »Noel«. Nemški »Weihnachten« je blajžena nauč, engleski »Christmas« Kristušova meša. Vogrski »Karácsony« pride iz staroga panonskoga slovanskoga gezika, Slovaki tō skor ranč tak pravijo, »Kračun«.

Legenda pravi, ka je engleski sveti Bonifacij gnauk na sveto nauč vöposeko sveti (h)rast, pod šterim so pogange steli goraldüvati maloga pojba. Na tistom mesti je prej zraso baur, svetnik je poganom pravo, ka je tau sveto drejvo, simbol Jezušvoga žitka. O krispanaj so oprvim pisali v 17. stoletji v Alzaciji (Elzász), sledik so je že poznali po cejlom Nemškom. V tisti cajtaj so na mali baur obesili djabka pa hostije, sledik so začnili gordejvati figice, papérnate rauže pa svejče tō. Takše krispane so meli samo varašanci, cehovski majstri. Katoličani so dugo nej steli krispanov postavlati, ka je tau protestantska šega bila. Slovenski pavri so krispanov do prve svetovne bojne nej poznali. Postavlati so je samo nemški fiškališi, bautoške pa majstri. Gnes v Meriki, v Washingtoni, prižgé posvejte na veukom bauri pred Bejlov izov sam predsednik. Petdeset pofarbani posvejtov je simbol za petdeset meriški držav.

Zvün kinčanja krispana je na Slovenskom stara šega eške pečenje božičnoga krüja. Zvekšoga spečejo tri fele krüje, pšeničnoga, dinškoga pa rženoga. Te krüji majo magično mauč, lidam pa mari dajo zdravdje,

mauč pa energijo. Na sveti večer iz vodé grata vino, srebro pa zlat. Vnoči gučijo stvarine, štere vejo več kak lidgé. Na Dolenjskom lüčajo sausadge prejk dveri v izo lejšnike pa oreje, šteri so ranč tak simbol za srečo.

Božične pesmi so sprvoga

geličanov pa geste v Prekmurji. Uni nemajo meše v paunauči, liki že v pau sedmoj večer. (Jezušček je prej na sveti večer eške mali, paunauč pa je nej pravi cajt za mlajše.) Ovak tō bole vüzem svetijo.

V južnoj polobli (déli félte-

Kinčanje krispana (ilustracija iz 19. stoletja)

Jezušovo rojstvo (voščilnica z začetka 20. stoletja)

židauvsko znamenüje »iža krüja«. Če pa dojobrnémo ime Jezuš, dobimo »Baug rešiteu«.

Prvi kristjani so nej svetili rojstva Kristuša. Oprvim so se ga spominali dvestau lejt kisnej pa eške te 20. maja. Dosta časa je minaulo, gda je svetek prejk na 25. december prišo. Te so datum vözračunali iz stari rimski papérov. Kauli 25. decembra je den najkračiši. Te den so svetili že pogange tō kak rojstvo Sunca, šteroga je krščanska vöra vöminila z rojstvom Sina Božega.

Kristjani se na božič pripravljajo že štiri kedne prva. Rejč »adventus« znamenüje latinski »prihod«, ali cajt,

štero zvonijo v edenajstoj. Zové se angelska meša tō, ka štejo evangelij od oznanjenja. Drüga meša je zrankma rano pa se zové pastérska meša, ka štejo od pasterov. Tretja meša je med dnevom, zové se sve-tešnja meša.

Na Slovenskom je stara šega koledovanje. Že v 13. stoletji so ništerni odili kaulivrat po vesi, od rama do rama. Pri vsikšom so zaspejvali pesem, pozdravili domanje pa želeli blajžene svetke. Od domanji so dobili dar. Božič je vseposedik po svejti držinski svetek, lidgé ostanajo doma, eške goste je nej slobaudno čakati. K padašom pa žlati je

nej spejvali, liki po cerkvaj recitirali (szavalták). Najstarejša pesem je že skor gezero lejt stara, pa go eške gnes djenau tak spejvajo: »Zdaj nam bodi dobrodošel Gospod Kristus«. Gnes najbolje poznana cerkvena božična pesem je »Sveta nauč«. Napisali so go za božič leta 1818 v Oberndorfu na Avstrijskom. Orgole so v ednoj bližnjaj vesi na nikoj prišle pa so se bodjali, ka nedo mogli spejvati pri meši. Josef Mohr, pomočnik plebanoša, je brž napiso reči, Franc Ksaver Gruber pa je muziko vönajšo za dva solo pevca pa kitaro. Včasik se je pesem navčo cerkveni zbor in meša je bila rejšena. Na svejti je pesem naglo erična gratala, če so go rejsan katoličani na začetki nej steli spejvati.

V Sloveniji pa je nej samo eden božič. V Bejloj krajini pri rovačkoj grajnci svetijo pravoslavni božič, šteri trpi tri dni pa je trinajset dni kisnej kak katoliški, že v januaru. Sedem dni pred božičom držijo sigurni post. Skor dvajsti gezero evan-

ke) je 25. decembra najvejša ica. Kultura pa je globalizirana, tak se v vraučom vrejmeni tam tō postavljajo krispani, eške bole vrauče pa je Miklauži, šteri v radečoj bundi pride k mlajšam. Lüstvo za božič z veseldjom pošila voščilnice (üdvözlólap). Ta šega pa je stara samo stau sedemdeset lejt, prva so z rokami namalane karte pošilale samo apatice svojim dobrautnikom. Voščilnice so začnili štampati v staroj Avstriji, v šteroj je tistoga ipa vekši tau Slovencov živo. Tak leko povejmo, ka so bili Slovenci v tisti cajtaj med najbolje modernimi narodi.

V socialističnoj Jugoslaviji so lidgé za božič tō delali, nej je biu svetek. Te je mlajšam noso dar Dejdek mraz za nauvo leto. Gda je Slovenija samostojna gratala, so mlajši pá dobili dare od svetoga Miklauža pa od Božička (malega Jezuš) tō. Najvekšo srečo pa gvüšno majo tisti mlajši, k šterim pridejo vsi trgé veuki decembrski možjé.

-dm-

Božičko

Mogo sam joj podržati ciganjsko lestvico, ka bi leko poluknola prejk grajke.

»Ne morem vörvati, džaksi je kak v berlinskom živalskom vrti. Si ti že gda bijo v živalskom vrti?« mi je prestoupila na ramaj.

Či gli je bila leka kak vrabel, sam mogo stisniti zobé.

»Djager Zolti pravi, ka se takšnomi djeleni pravi kapitalec, Trudka,« sam bijo čeden.

»Tou znači, ka do ga strejli-li?« je poboužala djelena po glavej.

Neje vidla, ka sam prikumo, pa tüdi toga nej, ka se je djagri Zoltiji vsakši den bole smejalo, gda je vido, kak djelen rasté: kak je vsakši den, gda sva ma prinesla krmo, bole kusti pa batriven, ka ma roglodje raznok rastejo, pa tüdi bole moško farbo dobiva, samo toga neje vpamet vzeo, ka ma tak kmične očij.

»Nikaj dobroga te ne čaka, moj djelenko,« je dregala djelena, »nikaj dobroga, kak vse nas ...«

Mogo sam se oprejtj, ka je leko stoupila niže. Pomali, kak če bi za vekj veke ščela ostati tam gori, je spistila nogou v snejg, mene pa je oplazila njena topla sapa kak sprotolejšnji vöter.

Vsakšo leto, gda je prišla v drügom adventskom kedni iz dalešnjega svejta, je bila za pedenj bole ženska. Te se mi ranč neje senjalo, ka tou pomejni, pa itak sam cejli zatrepetao, gda so me pokrili njeni kondravi laské. Če pa neje povejsila očij, gda sam bloudo v njenih, me je od lepote naidnouk sfalilo.

»Tam v našom Berlini bi odpelali djagra Zoltija v vouzo, ar ma djelena tak

grdou zaprejtoga. Djelena zové šuma, njegve svablice, njive, pa vse, ka vidiš okouli sebe, zatou so njegve očij pune betega ...«

»Betega, Trudka?« sam zazino, misleč na kejppe lidi, na šterih je beteg do krvi vö pojo očij.

»Takšoga, šteroga ti ešče ne razmejš,« je pomali začnila.

»Gledaj, za par dni de božič, cejli svejt de zasijo v velkom

čakanji, ar de se naroudilo Dejte, pa nej samo navadno dejte, kak sva ti pa ges, liki Dejte, štero de prineslo ešče več svetlošče ...«

»Takše, o šteri senja tüdi té najni djelen?« sam ji posegno v rejč.

Razmo sam jo bole, kak če bi povejdala do konca, zato sam ji ešče gnouk postavo ciganjsko lestvico, ka ma je leko dala prgišče otave, za štero se ji je doj zavalotak, ka jo je blago polizno po lici.

V Trudkini iži je bijo svejt, šteri se je samo gnouk na leto pripelo v našo ves z bejlim opel kadettom z

nemškimi tablicami, kak vözmišleni: njeni oča, šteri je bijo naš človek, je ešče isti den vöobeso pisane pa trepetlave posvejteke, v velki iži pa postavo krispan, šteroga de okinčo na svejtejšnji predvečer.

»Gertrude, willst du mir helfen?« jo je pouzvala mati, štera je znala samo par naših rejči.

»Takšo čüdno, staro imé so

ti dali, Trudka,« ji nejsam vüpo povedati naglas.

Naj me je ešče tak lepou poglejüvala, nejsam vüpo zdignoti očij.

»Pa misliš, ka se je ovi dedek Mraz že napouto z Laponske, Trudka?« sam se za časek oglaso, ar so mi sfalile vse rejči.

»Po televiziji sam vidla, ka je njegve sani vlejko söverni djelen, dragi moj,« se je zapelivo vrtela, »gvüšno de vsakši čas prišo v naše vesnice, ar ... « je odgrnoula fejrongo, »snega je zadosti, lepou je pomrznjeni ...«

Neka blajženoga me je spreletelo, pa tüdi njo je preblisnolo, ges sam pa po

stouli razklado mali cug na baterije, šteroga sam doubu v dar, mojo sestru pa je čakala kavčuvnata deklinica v cifrastom gvanti, štera se je zadjokala, gda je zaprila očij.

Zdaj njoj neje trabelo postaviti ciganjske lestvice, ar je zleka segnila na njegov rbet.

»Pri mejri boj,« ga je opominjala, »ešče malo, pa boš lepši kak vsi berlinski djeleni vküper,« se je obrnoula pa mi predala kanglico z zlato farbo.

Ne vem, gdé je dobila zlati praj, šteroga je zmejšala z vodou, ka je dobila zlato farbo, a tam gori v Berlini se gvüšno dobi tüdi tou, ka se nam ranč ne senja.

Djelen pa se neje ranč premekno, samo malo se je strouso, gda se ga je doteknola z mrzlo farbo.

»Ešče tri zlate zvezde ti narišem na drügi strani,« ma je zašepnola, on pa, kak če bi jo razmo, se ji je pazljivo nastavo.

Visiko nad gouščo se je obesio mejsec, snejg nama je škripo pod nogami, tuj pa tam se je samo oglaso nočni ftič ali pes, šteromi neje dalou spati nasprouti djagri Zoltiji, šteroga so mogli zadvečarka odpelati s krčme pod rokou.

»Pogledni ga, kak vö špiči vüje,« sam se nagno k njoj. »Gvüšno neka čüje ... Mougouče celou zvonček ...,« je dala prst na lampe.

»Zvonček na sanaj dedka Mraza?« sam zraso za pedén. Ranč trepnila nejsva, djelena pa je že nosilo doj po brejgi.

»Naj te sreča nosi, Božičko,« ma je pomajütala, meni pa

se je neka žmetnoga presipalo v prsaj, v mesečini pa so žarele pa plale njegve zlate zvezde, vse bole pa bole je gračüvao tenja, pred štero se je odprla goušča, obsijana z milostno, vanzemeljesko svetloščo.

Prouti zranka je kak zakunjeno začno snejg. De bar skriu najne stopaje, sam se ga potüma veseliu, gda je naraji poklonckalo na dveri.

»Moja stara mati je naednouk zbetežala, friško moremo nazaj,« je vztrepetala.

»Leko pa te na pouti srečali najnoga Božičkoja, Trudka,« sam jo stisno k sebi.

»Šteri de celou vozo dedka Mraza,« mi je pošepetnola.

»Gvüšno je že snejg prekriu njegve stopaje,« sam se zagledno skouz oukno.

»Kak de vsakše,« je pokumala pa se za časek zgibila v snežnom vijeri, kakšni je grato tüdi na predbožični večer, gda mi je poštaš Kari predau kartico iz Berlina s kejpom nama poznatoga djelena, o šterom sam dugo lejt zatem čüjo, ka so ga sceranoga najšli na Laponskom; ešče gnesden ga majo kak deveto čüdo v berlinskom živalskom vrti, ar so ma najne zlate zvezde zrasle v koužo; na vsakši božič pa ga vprežejo v sani dedka Mraza, ka ga vozi po berlinskij ulicaj, za ka pa se leko samo zavali-jo nekšni gospej Gertrude Hirsch v cifrastom gvanti, šteri spominja na indašnje kavčuvnate deklinice, ar samo njoj pisti, ka ga leko vpreže v djarem s cesarskimi zvončeki.

Ilustracija:
Mateja Jakopič

En narod se té leko gora drži, živé, če ma svoj gezik, kulturo, šege, gvant, meštrije, küjnjine dobraute... K tomi pa ne dojda samo slovenski spejvati, plesati pa igrati. Nej buma! Brezi slovenske rejči smo zgübleni. Zatau si je pa Slovenska zveza od začetka mau za najvejši cilj postavila tašno delo, s sterim tauma najbola slöjži. Najvekši tau dela s kolegicov na Slovenskoj zvezi je pripravlanje kulturnih prireditev, programov, nastopov kulturnih skupin Zveze, poskrbeti za use tisto, ka njim je potrebno k rednomi dela.

Na slovenskom kulturnom svetki v Slovenskom daumi so odprli razstavo Goca Kalajdziskega z naslovom *Ikone*, popejvo je mejšani pevski zbor iz Šempasa

Za kulturo

Med letošnjimi programi se za vekiše računajo *Slovenski ples* v Lipi, gde je trno malo domanji Slovcov bilau, tau nam kaže, ka s tejm mujs gora enjati. Slo-

Najvekši svetek je bijo *Porabski den vküper z 10. jubilejnim svetkom Slovenskoga dauma v Varaši*.

Za menše programe smo meli *premiero* nauve igre gledališke

Avgustuša je bila v Slovenskom daumi 7. mednarodna likovna kolonija, razstavo iz del, stere so napravili na koloniji, so odprli novembra

venski kulturni svetek smo držali za vse Porabce v Slovenskom daumi, posaba za Slovenčare v Slovenskoj vesi tü, gda se je dosta lüstva dalo pozvati. Pozvali smo sedem skupin pevcov na *Srečanje lüdski pevcov pa muzikantov* od Porabja do Sombotela, Slovenije pa Avstrije.

skupine Veseli pajdaši ZSM v Števanovci, *Srečanje s Slovenskim društvom Triglav iz Subotice* (Srbija) na Verici -Ritkarovci pa *razstave* v Slovenskom daumi. Vküper z drügimi organizacijami smo pripravili 7. mednarodno likovno kolonijo v Slovenskom daumi, nota smo pokazali

en tau *Porabskoga borovoga gostüvanja* z Goričkimi lajkoši v Halastöji pa Szarvaskendi, nogometäši iz Slovenske vesi so bili na športnom srečanju mladi športnikov v sausadni rosagaj Slovenije v Izoli, gde so v futbali bili prvi, *koncert* z zborom iz Doberdoba v varaškoj cerkvi, *likovni tabor* za male mlajše v Murskoj Soboti.

Za šaularske mlajše smo organizirali: premiero igre avtorja pa režiserja Mikija Roša *Rdeča kapica preveč* Mladoga gledališča gimnazija ZSM Monošter pa igre avtorice pa režiserke Irene Kalamar *Novi avto* mlašeče gledališke skupine ZSM Gorejnji Senik, lutkovno predstavo gledališče iz Svete Trojice za DOŠ Gornji Senik pa OŠ Števanovci, izlet mlajšov v Prekmurje, revijo mlašeči kulturnih skupin Zveze v Sakalovci, (soorganizirali smo) slovenski jezikovni tabor v Pirani, Bralno značko pa Porabski den.

Mlajše iz vrtcov pa šaul spravlati na programe nam furt pomagajo vzgojiteljice, lerence pa školnicke, steri je sprvodijo tü. Posaba smo veseli, gda stariške tü sprvodijo svoje mlajše.

V leti 2008 je tü delalo devet odrasli kulturni skupin pa osem mlašeči, od djeseni sedem, ka so nisteri folkloristi v Števanovci na žalost vözrasli šaulo. Sedemnajst skupin je do začetka decembra melo 165 nastopov, s toga so odrasli meli 97, mlajši pa 68. (*Mejšani pevski zbor Avgust Pavel na Gorejnjom Seniki 10 - zbor je v tom leti svetiu 70-lejtnico dela, senička folklorä 10, senički lüdski pevci 6, sakalovska folklorä 12, Mejšani komorni zbor v Monoštri 7, lüdske pevke Monošter 15, gledališka družina Nindrik-indrik 9, lüdske pevke v Števanovci 13, gledališka skupina Veseli pajdaši v Števanovci 15, na seničkoj šauli velka folklorä 8, menša 6, pevski zbor 13, gledališka skupina Seničke zvezdice 7, na ševa-*

novskoj šauli velka folklorä 10, menša 13, pevski zbor pa 11. Imena skupin smo dopunili z imenom Zveze (ZSM), ka ji ta organizacija drži gora.)

Kronika dogodkov 2008) redno vodijo vaje, gdekoli pa gdakoli pošteno pripravleni program postavijo vö s svojo skupinov. V skupinaj je kaulek staudvajsti

Na Porabskom dnevi, steri je biu 10. obletnica Slovenskoga doma tö, se vsikšo leto prejka priznanje »Za Porabje«. Letos sta ga dobila Andreja Kovač, vodja Razvojne agencija Slovenska krajina, pa novinar in fotograf Karel Holec

Na občinskoj reviji (prva stopnja) v Sloveniji so bili senički zbor, števanovski gledališčniki Veseli pajdaši, na drügo stopnjo so prišli mlašeča gledališka skupina Seničke zvezdice, senički lüdski pevci pa varaške lüdske pevke, Veseli pajdaši so bili na državnom srečanju manjšinskih gledaliških skupin Arcusfest v Budimpešti, zakoj njim posaba gratulijramo pa se zahvalimo.

lüstva pa petdeset mlajšov. V zadnji lejtaj je vse več mladi, steri zvekšoma vö pridejo iz šaulski skupin. Ranč tau je en najvejši cilj mlašeči skupin. Od najstarejšoga do najmlajšoga aktivista delo za velko cenimo, poštojvamo pa se zanj zahvalimo.

Samo s pomočtjav domanji lidi

Gnesden je že malo tašni lidi, steri znajo pa škejo eške plesti

Mejšani pevski zbor ZSM Avgust Pavel je svetiu 70. oblejtnico delovanja

Mentore zvekšoma mamö vse iz Slovenije, mamö pa tü domanje. Vsi pošteno opravljajo svojo delo, nejso pa tü vsi gnako zahtevni. S svojimi pomočniki pri skupinaj (vsi so naštetü v Slovenskom kalendarü 2009 pod naslovom

košare, drvenke, cejkare, mekle, papirnate rauže, delati leseno škir, štile. Zatau mujs tau znanje vöponöjcati tak, ka ziskati trbej mlajše lidi za tau delo. Pršikalo nam je dobiti Helgo Škaper s sestrov Emo Vogrinčič na Gorej-

Zveze v leti 2008

njom Seniki, stera dveje so nota navčile dveje mlade Marijo Čato z Dolejnjoga Senika pa Kristo Nagy Gyeček na Gorejnjom Seniki. Lujzek Hanžek, steri je

povejdaio pa tolmačijo delo, ka nota kažeio. Oni so največkrat *Ana Ropoš* iz Števanovec, *Micka Ropoš* z Gorejnjoga Senika, *Marija Čato* z Dolejnjoga Seni-

Zveza je letos oktobra organizirala Srečanje ljudskih pevcev in godcov, na šterom so gorstaupile skupine iz Porabja, Slovenije in Avstrije

mojster pletenjë košarov, je tü dva mladiiva nota navčo. Delo mo tadale pelali zdaj v zimi tü. Je par mladi žensk, stere do se začnile včiti plesti cejkare na Seniki. Moramo pa ziskati lüstvo zatau na drügom tali Porabja tü, od Andovec do Verice-Ritkarovec.

ka, *Margita Korpič* iz Traušča v Varaši, menjakrat *Krista Nagy Gyeček*, *Micka Lazar* pa *Lujzek Hanžek* z Gorejnjoga Senika, *Iluš Dončec* iz Števanovec. Letos nas je že skur sram bilau, telkokrat smo mogli prositi ženske, naj pečeio raje, žete ali kakše drüge dobraute ali pa naj deio

Na reviji otroški skupin v Sakalauvci so gorstaupile vse mlašeče skupine Slovenske zveze

Zvöjn omenjenoga dela so nam na pomauč lidgé, steri svoio znanje nota kažeio na različni prireditvaj tak doma kak po Sloveniji. Nikdar nam ne poveio nej, se njim nika ne vnauže, če njim zdravdje dopisti, gdakoli pa kamkoli deio z nami. Na tau smo posaba ponosni (büszkék), ka so vsi pravi Slovenci, steri v svoioj maternoj rejči lepau pri-

z nami küjat. Té dobre vertinje so največkrat *Majči Lang*, *Marija Šömenek*, *Iluš Bartakovič* iz Slovenske vesi, *Margita Korpič* iz Traušča, *Ana Ropoš* iz Števanovec, *Aranka Shwarcz* iz Varaša, *Micka Bajzek* iz Židove, menjekrat *Kata Nemet* iz Slovenske vesi.

Pisano slovenska rejč
Pripravili smo 18 natečajov

(eške za Društvo porabski slovenski penzionistov pa Športno društvo Slovenska ves tü) na Zvezi za programe, CD-ne pa delovanja. Na Uredništvu Porabja pa za knjige, kalendar pa novine. Natečaje smo poslali v Sloveniji na Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, na Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, na Vogrskom na Državni zbor pa Javni sklad za narodne in etnične manjšine.

Uredništvo novin Porabje že vsakši keden pripravla barvne novine, ka je velki stopaj. Ma nauvo novinarko, stera je zgotouvila v Ljubljani, Nikoletto Vajda. Uredništvo je za letošnje božične svetke dalo pripraviti dveje knjige, Garabonciása Franceka Mukiča v vogrskoj rejči, pripovejsti Miška Kranjca pa Slovenski koledar 2009. S knjižnim darom podarimo vse držine, stere nota plačöjvajo slovenske novine Porabje. Kelko lidij céra na té novine, ne moremo biti zadovolni. Tau je na leto na Vogrskom 2.600 forintov, ka se z božičnim darom večkratno nazaj zaslöjži. Pisano slovensko rejč, eške bola pa porabsko rejč, bi trbelo dosta bola ceniti, sploj pa zdaj, gda asimilacija dosta kvara naredi.

Drügo

Za Zvezo smo dali naprajti logotip, steroga je pripravo Karči Holec. Spletna stran (honlap) Zveze de v kratkom časi tü kreda, na sterioj de dosta informacij. Z vodji kulturni skupin smo si letos na konci leta tü vseli, naj vsebola baumo informirani, ka nüjcajo, naj eške več leko dosegeio s svojim delom, naj vekši tau aktivistov gvüšno bau zadovolni pa vej ceniti tau, ka leko zadobij za svoje tröjde.

Za predsedstvo (elnökség) smo pripravili 5 djilejšov, na sterij smo se dosta spravlati z delom pa gazdüvanjom Porabje d.o.o. Fejs smo zadovolni, ka členi predsedstva redno odijo na djilejše, samo dar-dar je, ka nikak ne more priditi. Žau nam je, ka

je Attila Bartakovič vkraj staupo, etak je 18-člensko predsedstvo. Najvekšo pomauč dobimo od tisti členov, steri se že doma pri-

Slovenska zveza pa Državna slovenska samouprava mata vküper šolsko komisijo, stera redno funkcionira. Trno smo radi, ka

Flajsne porabske ženske so letos večkrat notpokazale stare meštrije

pravio z vöpošleni papirov pa tá vöjpajo prajti svoja mišlenja. Posaba leko pohvalimo člene, steri so zvekšoma navzöči na vsakšom programi Zveze. Največ pomauči smo dobili na djilejšaj, najbola pri rešüvanji brig Porabje d.o.o., od predsednice nadzorne komisije Erži Šoš pa članice predsedstva Erike Glanz, pri svojom vsakdanešnjom deli

se nam je pršikalo vrtcom eške vekšo pomauč sprajti s finančno pomočtjauv Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu v Ljubljani. V novembri je začnila delati mlada gorička vzgojiteljica asistentka v porabski vrtcaj tak, ka je vsakši den v drügom vrtci pa skur cejli den.

Društvo porabski slovenski penzionistov pomagamo z delom

Krovna šolska komisija je letos mejla več djilejšov

pa eške od Karčina Holec, Lacin Kovača. Pri tejm, ka smo leko fejs zadovolni, ka nam na programe, prireditve furt lepau vküper pride lüstvo, nam dosta pomagajo z živo rečtjauv informirati, napelavati nisterni iz predsedstva, vodje kulturni skupin pa steri prej k majo v svoioj vesi lidi Društva porabski slovenski penzionistov.

pa s pejnazi, oni so nam pa najveška pomauč na prireditvaj. Letos smo začnili pripravlati na seminaraj mlade aktiviste za bodauče domanje mentore, Biserko Bajzek, Lillo Fasching, Anico Salai pa Agico Hanžek.

Klara Fodor
sekretarka Zveze

MED 500 LETI IN 1 LETOM: PREPLETANJE BOGATE VSEBINE (1)

Pisati ob in o pomembnih in pomenljivih obletnicah je po eni strani preprosto, kajti vse ali skoraj vse se je že zgodilo, po drugi pa nevaležno, ker vsajena obletnica, ako že ne kaj več, obvezno izostane, pa naj se avtor še tako trudi in si prizadeva, da ne bi nikogar prezrl. Nekaj podobnega, kakor velja za tistega, ki proslavlja, po pravilu izpusti nekoga, ki bi moral biti povabljen na slovenost. Na oboje so različne variacije, ki za moj vpogled v nekatere pomembne obletnice niso pomembne, čeprav bom pisal o 500. obletnici in prvi obletnici, ter ostalih, ki so se znašle v tem razponu pol tisočletja.

Ker ne nameravam napisati znanstvene razprave, ampak novinarski članek, si smem privoščiti več pomenstavitve. Prva bi bila razdelitev obletnic v tri tematske sklope; prvi del se nanaša na *politične obletnice*, kamor spada, denimo, 10-letnica dela slovenskega generalnega konzulata v Monoštru; v *drugem delu* so obletnice kulturnih ustanov, z najznačilnejšo - 70-letni prepevanja gornjeseniškega mešanega pevskega zbora Avgust Pavel, in v *tretji del* uvrščam *poplavo* obletnic, ki so jih zabeležili narodnostni mediji, med njimi je tudi 30-letnica narodnostnih oddaj na madžarski televiziji *Naš ekran*, kjer so občasno objavljali prispevke iz Porabja, dokler niso pred 16. leti nastali *Slovenski utrinki*. Pogled v obletnice se je ustavil med Slovenci na Madžarskem in med Madžari v Sloveniji.

Deset let slovenskega generalnega konzulata in ostale politične obletnice Obletnica slovenskega generalnega konzulata v Monoštru je bila hkrati z desetletnico zelo uspešnega dela Slovenskega kulturnega in informativnega centra in prvega, recimo tako, slovenskega hotela v Porabju. S tem, ko je Slovenija odprla generalni

konzulat v Monoštru, je Slovence na Madžarskem, zlasti v Porabju (čeprav konzulat *pokriva* Železno in Zalsko županijo) prvič na politični ravni izenačila s Slovenci na avstrijskem Koroškem in v Italiji (vrsto let sta generalna konzulata v Celovcu in Trstu). Vsi trije generalni konzuli: prvi dr. Zlatko Muršec, drugi Marko Sotlar in sedanji mag. Drago Šiftar, so v okviru pristojnosti in možnosti prispevali pomemben delež k prepoznavnosti porabske problematike v Sloveniji in imeli dobre stike z lokalno in regionalno oblastjo v Monoštru, Sombotelu in Zalaegerszegu, seveda s poudarkom na sodelovanju z mestno in porabskimi občinami, kjer živijo Slovenci. Vsi so se lotevali najtežjih in večplastnih nalog, kako ohraniti slovensko besedo in na kakšen način pritegniti slovenski kapital v manj razvito Porabje. In še drugih področij, denimo v prvi mandat spada pobuda dr. Zlatka Muršca mestnemu svetu, naj sprejme sklep o postavitvi dvojezičnih topografskih napisov Szentgothárd-Monošter, kar se je brez glasu proti tudi zgodilo. Toliko o generalnem konzulatu, kajti ne domišljam si, da bi lahko naštel vse naloge in rezultate treh generalnih konzulov, ampak se

mi zdi pomembneje, da na vlogo tega diplomatskega predstavništva predvsem opozorim. Na desetletnico s(m)o nekako pozabili.

Po tem ko sta predsednika Madžarske in Slovenije Árpád Göncz in Milan Kučan odprla generalni konzulat, sta se 18. novembra 1998 udeležila otvoritve Slovenskega kulturnega in informativnega centra. Slovesnost ob jubileju je bila v programu Porabskega dne 13. septembra.

Koliko truda je bilo vloženo, da je iz več let zaprtega, skorajda opuščene vrta nastal moderen Slovenski dom, najbolje vedo tedanji državni sekretar dr. Peter Vencelj - ki pogosto prihaja s skupinami v Slovenski dom, udeležil se je tudi slovesnosti ob deseti obletnici - svetovalec vlade Geza Bačić, predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök in še drugi, ki s(m)o spremljali nastajanje doslej vsebinsko najpomembnejšega projekta Porabskih Slovencev. Iz relativno skromne zamisli o zgolj ureditvi prostorov za slovensko radijsko postajo je nastal moderen Slovenski dom, v katerem se vseskozi nekaj dogaja v zvezi z manjšino. Naštevaje vsebin bi bilo nesmiselno, zato zgolj omemba, da je tudi po zaslugi Slovenskega doma ta del Madžarske dobil mednarodno likovno kolonijo, mesto pa nemara po tem, ko uredi finančne zadrege, uredi še prvo likovno galerijo in stalno zbirko. Nekaj, česar v Porabju brez Slovenskega doma in dobrega sodelovanja z Galerijo Lendava ne bi bilo.

Deseto obletnico je obeležila Slovenska manjšinska samouprava v Sombotelu,

Slovenska meša in koncert v varaškoj cerkvi

Slovenska samouprava Monošter-
Slovenska ves vas zovê
na **SLOVENSKO MEŠO IN
ADVENTNI KONCERT**

v varaško cerkev 21. decembra v
16. vöri.

Sveto mešo de služo generalni vikar
soboške škofije Franc Režonja.

Na koncerti po meši do spejvali:
Mešani cerkveni pevski zbor Glorija
iz Gornjih Petrovec pa Ljudske
pevke Zveze Slovencev Monošter in
Števanovci.

ki je ob jubileju izdala brošuro z informacijami o življenju in delu Slovencev v glavnem mestu Železne županije. Večina programov je skupnih s Slovenskim društvom Avgust Pavel, ustanovljenim eno leto po izvolitvi samouprave.

Najkrajša je obletnica prve skupne seje slovenske in madžarske vlade v Lendavi in Monoštru. Rezultat seje naj bi, ob ostalih dogovorih, bila cesta, ki bo povezala Gornji Senik in Verico. Listino o tem sta v temeljni kamen položila premiera Janez Janša in Ferenc

Gyurcsány. Otvoritev ceste v prvi polovici leta 2009 je sicer v Monoštru v govoru 13. septembra napovedal tedanji slovenski prometni minister Radovan Žerjav, vendar upam staviti za za boj *egri bikavéra*, da pred jesenjo 2009 ceste ne morejo zgraditi, kajti trasa se ne bo uspela izogniti precej zahtevnemu terenu, ki nam ga je s posebnim poho-dom predstavil generalni konzul Drago Šiftar. Da ne poudarjam krute finančne krize na Madžarskem in deloma v Sloveniji.

Ernest Ružič

Slovenski utrinki

Med svetki tö ne pozabite poglednit slovensko oddajo na vogrskoj televiziji.

Oddaja SLOVENSKI UTRINKI de 25. decembra (na prvi den svetkov) v 12.40 vöri na prvom programi vogrske televizije.

»Na gospodnoga Boga se vü pam, kak de mi on zračuno, tak naj bau«

Zavcova Mariška neni (Császár Ferencné) je 4. decembra mejla svoj 80. rojstni den, zatau je bila zvečer v Sa-

sam, ka me pri 54. lejtaj ne bodo na nauvo mesto gora vzeli. Pa itak sam že v fabriki dostakrat vküp spadnila. Če

mlajše (vnuke) šče malo rada mejla tü. Dvanajset lejt sam itak sama bila. Gda že večer sé išo, te sam že tau gledala,

Zavcova Mariška neni nigdar ne zamidijo meše, raužnoga vejncja pa litanije

kalovcaj zahvalna meša. Pred mešo sam jo spitalavala, ka zdaj čüti, ka je tak lejpo starost doživela.

»Nejsam mislila, da tau zadohim. Do 54. lejta sam delala v kosinoj fabriki, potejm so mi pa barbejrge pravli, ka moram na frišek luft delat titi,

si starejši, vsigdar nika vcuj pride. Lani sam dvakrat bila v špitalaj, letos Baugi hvala, samo šče gnauk, te so me tö tak tapelali kak mrtvoga. Zdaj me tö furton pošilajo, ka moram titi ta nazaj na pregled, depa nej bi rada šla. Tak pravim, me nete pelali, dja se ne

ka me je on vsigdar baugo, zdaj ga pa dja vsigdar čemerim, če nika delam, ka ne bi smejla. Ej pa gda je kaj v gradca bilau, ka trbelo okapati, dja tašo malo motko mam, pa dja s tistov malo šče mejšam, malo ta šarabolnivam. Nej globko, gda je mala trava

Z mlajši pa vnuki po zahvalnoj meši v sakalauvskoj kapejli

ka sam že dosta betežna bila pri srci pa na plüčaj. Zatok so mi pravli, ka se moram na frišek luft prositi, ali pa me dola rokkantošitnivajo (pošljejo v invalidsko penzijo). Dja sam pravla, ka dobro, dapa znala

dam ta spraviti. Če je za mrejtü, vseeno, gde si.

Žmetno je bilau ta duga lejta skauz spravlati, depa zatok sam vsigdar Boga molila malo, naj mi šče Gospod Baug podugše življenje, ka bi te

lo. Bilau je tak, ka me je sin Robi skauz ta pelo do dver, pa mi šče dvera goropro. Gda mi tak pride na srcé, pa te mi pritisk tö ali gora ali dola de, tau je najjüše. Gda so vidli, ka mi je sploj lagvo, me nejso steli pi-

ka naj samo posvejt trbej vožigati, sam kmico naredla, pa sam v iži Boga molila vsigdar. Zdaj več delati ne morem, če je lejpi cajt, te zatok malo po gradca kaulek dem, pa se malo mantram, malo razkapam, nika dun naredim.«

• *Ja, vas vsigdar vidim, ka nika delate v gradci. Nika ne morete, ka bi nika nej delali.*

»En grej mam, ka ne baugam sina,

ka me je on vsigdar baugo, zdaj ga pa dja vsigdar čemerim, če nika delam, ka ne bi smejla. Ej pa gda je kaj v gradca bilau, ka trbelo okapati, dja tašo malo motko mam, pa dja s tistov malo šče mejšam, malo ta šarabolnivam. Nej globko, gda je mala trava dje, te vsigdar malo okapljam, pa te ne zaraste fejt. Dja rada delam vanej, če je lejpi cajt, dja sam rada vanej. V gradca sam pa sploj rada. Dja sam pravla, naj samo telko ladam, ka leko dem ta vö. Te se že včasik baukše počütim.«

• *Pa v kapejlo tö vsigdar odite.*

»Dja sam dostakrat tak bila, ka mi je tak lagvo bilau, ka so me nej steli pistiti, naj nédem v kapej-

lo. Bilau je tak, ka me je sin Robi skauz ta pelo do dver, pa mi šče dvera goropro. Gda mi tak pride na srcé, pa te mi pritisk tö ali gora ali dola de, tau je najjüše. Gda so vidli, ka mi je sploj lagvo, me nejso steli pi-

Božične jaslice

Med stvarmi, ki so neločljivo povezane z božičem, so jaslice (betlehem). Jaslice so nadaljevanje izročila naših prednikov in prav v današnjem času dobiva vse večjo veljavo praznovanje božiča in s tem povezano božično drevo in jaslice.

Kristusovo rojstvo, kakor sta ga opisala evangelista Matej in Luka, že več kot dva tisoč let buri človekovo domišljijo. Luka je zapisal, da so po prikazanju angelov pastirji »pohiteli in našli tam Marijo, Jožefa in dete v jasli položeno.«

Postavljanje jaslic je ena izmed najlepših božičnih tradicij. Na različne načine so si verni ljudje vseh časov hoteli približati dogodek v božični noči, ko se je Bog rodil v človeški podobi. Želeli so si ga čim verodostojneje predstavljati.

Kdaj natančno so se pojavile prve jaslice, pravzaprav ni jasno. Nekateri menijo, da so jih poznali že v 4. stoletju, je pa znano, da je Frančišek Asiški leta 1223 postavil za božič žive jaslice. Strokovnjaki menijo, da so jih poznali že pred njim in da so se razvile iz duhovnih iger, ki ponazarjajo najbolj dramatične dogodke Kristusovega življenja. V Sloveniji so znane na primer žive jaslice v Postojnski jami. Na Brezjah pa obstaja muzej, kjer so na ogled jaslice z vsega sveta. Za največje jaslice na svetu veljajo Pöttmessejeve jaslice v župnijski cerkvi Christkindl v Avstriji. Nahajajo se na površini 58 kvadratnih metrov. Občudovanja vrednih je več kot 778 figur, ki so velike do 30 cm in izrezljane iz lesa.

Prve jaslice so bile največkrat čisto preprosto korito ali košara, v njej pa slama in dete iz gline ali lesa. Z leti so različni umetniki, nadarjeni samouki ustvarili žlahtne kipce in prizore, s katerimi se še danes ponašajo svetovno znani muzeji.

Podobe Jezusa, Marije in Jožefa nam brez besed pripovedujejo o božji ljubezni do nas, pa tudi o ljubezni, ki vlada v Sveti Družini. Pastirji nas s svojo preprostostjo vabijo, naj tudi mi sprejmemo novorojeno Dete in ga iskreno počastimo. Ovce, zelenje in cvetje so del narave, ki je sprejela Odrešenika in se mu poklonila na svoj način. Ko se bomo ustavljali ob jaslicah, ob njih molili ali peli ter otrokom razlagali božično skrivnost, ne pozabimo, da je Bog postal človek, da bi mi postali božji.

Nikoletta Vajda

stiti. Dja sam pa pravla, ka dja moram titi, mešo vö ne njam. Zdaj sam se tö zavalila v kapejlaj tejm, steri ojdijo na molitveno vöro, ka so vsi molili zame. Eno lejpo molitev, eno zahvalnico so vsi molili. Te sam njim zavalila, Baug plati, depa zatok, če te ladali, večer tö pridte k meši, ka zavallo davanje bau. Dja sam pravla, drügo zelenje nejmam, mena drügo nej trbej, naj samo do kapejle leko dem. Nikšefeledarilo mi nej trbej, samo tau, ka me vsi baugajo, pa vsi dejo k meši. Tau je meni najlepše darilo. Dja že vse mam, ka mi trbej. Na gospodnoga Boga se vü pam, kak de mi on zra-

čuno, tak naj bau. Ne bodjim se smrti tö nej, leko ka nede léka, depa tau ne vejmo. Ka sam si zaslužila cejlo življenje. Zdaj se bom pri meši zahvalila gospaudi Baugi za ta lejpa lejta, ka sam ji sploj leko doživela, ka sam že od 50. leta skauz betežna. 12 lejt sam sama bila, tau tö žalostno bilau, depa sam vesela bila, ka so mlajši dobro mesto meli. Zdaj šče Boga prosim, naj sam leko šče malo z mlajši tü, steri so domau prišli.«

Mariška neni želejmo, naj se ji tau zelenje spuni, naj šče dosta srečni lejt doživi med mlajši pa vnuki.

Nikoletta Vajda

»Ge sem cejlo leto vrla bila...«

Tau je Miklauži pravla mala dekličina, štera je s strajom v očaj staupila do starca z dobrim srcom. Miklauž go je pobaužo pa ji dau začko, puno

programe je v tistom leti samouprava mejla, kak je vertivala, pa kakše plane má za prišešnje leto. Letos, gda je samouprava bila stara deset lejt, je predsed-

Benjamin Sukič in Patrik Bajzek z Miklaušom

čokolade, sadja pa salonbononov. Dekličina se je zasmejala, pa pravla, ka una spejvati tō vej. Miklauž je pesem poslušō z radostnim srcom. Dekličina je brž odletejla z odra, ka je eške dosta mlajšov čakalo, ka bi leko gučalo s pūšpekōm v radečōm gvanti. Ništerni so doma Miklauži eške kejpe namalali.

V Somboteli je dobroga starca z dugo, kak snejg bejlo keco čakalo več kak štirideset mlajšov. Zvekšoga so bili mlajši pa vnūki sombotelski Slovencev, depa dosta ji je prišlo z Gorenjoga Senika tō. Šaulari z najvekše porabske vesi so se zatok pripelali v veuki varaš, ka bi Miklauži pokazali, kak lepau znajo slovenski spejvati pa plesati. Na fudaj ji je sprevajo *Matej Smej* iz Prekmurja, mlajše je nutnavčila domanja leranca *Irma Filip*. Navzauči so leko čūli pa vidli plese ajn-cvaj-draj ali gospaud-gospa. Eške prva pa sta s slovenskimi nautami Miklauži pa navzaučim veldje delala Benjamin Sukič s fudami, pa Patrik Bajzek s klarinetom.

Na konci leta, na Miklaužovo organizéra Slovenska manjšinska samouprava v Somboteli srečanje z lüstvom (közmeghallgatás). Na tom predsednica nutpokaže, kakše

nica *Marija Kozar* povödala, ka je glavni ciu bejdvej slovenski organizacij v Somboteli austo: skrb za materni gezik pa gordržati kulturo pa identiteto Slovencev. V leti 2008 sta društvo pa samouprava mela dvajsti programov, med njimi slovenski bal v januaru, Narodnostni den v Škanzeni v septembri pa gledališko igro v novembri. Kak vsikšo leto so letos tō bili na prauški v Slovenijo, pa se padašivali z društvami iz Andovec, Murške Sobote pa s porabskimi penzionisti. Večkrat so bili v Porabji tō, na priliko na Porabskom dnevi pa na Državnom srečanju.

Novembra so svetili deseto oblejtnico samouprave, za svetek so vödali eden fotoalbum.

Peneze za delovanje in programe je dobila sombotelska samouprava letos od države pa od varaša Somboteu. Društvo pa je dobilo peneze od sombotelske samouprave pa na natečajaj od varaša, od Zvezze Slovencev na Madžarskem,

iz Budimpešte od Javnoga sklada za narodne in etnične manjšine, iz Slovenije od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Kak tadale, je postavila pitanje predsednica samouprave. Leto se začne s fašenskim plesom, bau pa malo menje programov kak do zdaj. Narodnostni den v Somboteli naj bi biu ovaški kak do tega mau, zvau bi se naj Narodnostni festival, na šterom bi gorstaupile skupine iz cejle županije – v gledališkoj dvorani MMIK. V Škanzeni do organizérali program Den vesi, vse manjšine do ejkstra den mele. Slovenci bi se pri slovenskoj iži vküper z Gorenjesinčari nutpokazali 20. juniuša. Od začetka nauvoga leta je v plani Slovenski mladinski klub, v šteroga so pozvali vse dijake iz Porabja, šteri se na srejdni šaulaj v Somboteli včijo. Vküper naj bi nūcali slovenski gezik, gledali filme ali spejvali.

Sveti Miklauž je od daleč, s sō-

Mladi sinčarski plesci v Somboteli

vera prišo v Somboteu. Nej je biu sam na dugoj pauti, njegov padaš, (grdi stari) vrag je tō ž njim prišo. Če so rejsan vsi mlajši vrli pa flajnsi bili, tau ne more biti istina za vözraščene. Gvūšno, ka so v preminaučōm leti dosta grejov meli, zakoj bi je ovak vrag z dugim krpačōm tak fejst namlato?

- dm -

Pismo iz Sobote

Naj bau ...

Lüblene moje, dragi moji, od koga naj vam pišem v tom slejdnjom pismi iz Sobote v tom leti, če nej od toga leta, stero je zdaj že rejsan skur cejlo za nami. Vej je pa takšna šega, ka nej? Na, leko pa šego kouli obrnemo pa nemo piso od preminoučoga leta. Ka bi bilou, če bi piso od toga, kakšno de leto, ka se je eške nej narodilo, leto 2009? Ja, naj bou tak!

Na, lüblene moje, dragi moji, ge sam eden takšen mali Nostradamus pa vam dun vöovadam, ka vse de se godilo v leti 2009. Kak najbolje naprej valaun de za Porabje tou, ka Vogrski orsag oprvin rejsan gore opre svojo bukso pa Slovencom telko pejnhezov za njivo delo vöprešte, kelko Slovenija davle za Vougre v Sloveniji. Tak de na teveni telko dela, ka deset novi lüdi goravzemejo, steri do delali slovenske oddaje. Direktorica Ibolya Dončec de samo eške delo vötalala. Gledališka družina Nindrik-indrik več nede kak kakši amaterski vagabund, liki grata vcejlak profesionalno gledališče, ka de davalo službo petnajstim lidam. Njegov direktor de grato Laci Nemeš. Slovenski radio Monošter de začno delati vnoči tō, tak ka do ništerni, kak Francek Mukič, od velkoga dela spali v studioni. Marijani Sukič se vöspuni tou, od koga je nej vüpala brođiti. Novine Porabje vöpridejo vsikši den, eške v soboto. Tak do se té novine prejk granice štele eške bole kak Pomurski vestnik. V Andovcaj de se zgodilo nouvo čüdo. Mali Triglav že majo, depa Karčiji Holec je tou nej zavole. Kcuj Triglava de dau v Andovce pripelati eške Malo zlato lisico, tak ka do se s smučami doj po brgej naganjali v Andovcaj tō. Če nede snega, do ga sami delali, kak tou delajo na Pohorji. Na Gorenjom Siniki se nede zgodilo nika velkoga, samo tou, ka do na šouli rejsan slovenski gučali pa včili.

Zato pa Slovenska ves grata nazaj slovenska, vej se pa tak zové, ka nej? Doktor Zinka Zorko de vönajšla najbolje stare papejre v našoj domanjoj rejči. Eške bole stare od najbolje stari od vseposedi.

Ka de se godilo tadale? Tak bou, recesija premine ranč tak, kak se je skotila. Že na jesen 2009 mo se koupali v pejnhezaj. Na, nej ranč tak, depa vsikši de emo telko, kelko njemi trbej. Ge mo emo v leti, ka je pred nami, tō velko srečo. Kakoli naredim, de najboukše, pa kakoli v roke vzemem, se v zlat obrne. Vej pa poznate tisti indašniji guč, ka ništerni znajo povedati:

- Un je takši gé, ka eške z dreka zlat naredi!

Moja tašča Regina, trno čedna ženska, se vcejlak vömini. Za njou več nemo manjak. Za njo mo najboukši človek na svejti. Za njou mo najboukše na svejti vedo grede kopati pa je vred gemati. Ge v leti 2009 nemo več od nje gučo, ka je trno čedna ženska, liki mo od nje gučo, ka je una gé moja tašča Regina, najbolje spoštüvanja vrejdná ženska. Razmejlá va se tak, kak je tou na svejti eške nej nigdar bilou. Ja, pa küjati de začnola rejsan žmano gesti. V tou nede gvūšna samo una, tou de trno velka istina!

Slovenija de gratala vekša, kak je gdakoli bila. Depa nej velka zavolo toga, ka si kakšno krajino vcuj zakapčne. Nej, una de gratala najvekša zavolo naši prejdni političarov. Tak čedno do nas pelali v sveklino boukšoga žitka, ka do nam vsi nevoškene, ka tak brž pridemo v tou sveklino. Pa tou de se v Porabji tō poznalo. Vsi, ka majo kakšno bole lagvo službo ali pa je sploj nemajo, v Sloveniji službo dobijo. Tak de dobro plačana, ka de samo eden od starišov telko zaslüžo, ka drugomi ranč delati nede trbelo.

Ja, lüblene moje, dragi moji, tak de v leti 2009. Vörvlite mi, ka de tak, ka vam od toga guči vaš Nostradamus. Pa eške tou, v toum leti te eške bole zdravi pa lejpi pa radi te se meli bole kak gdakoli do tejsa mau.

Miki

»Kajti kaj koristi človeku,
če si ves svet pridobi,
svoje življenje pa zapravi?«
(Mt. 16, 26)

V kesnopopoldnešnjem zimskom mraku je Linda na cesti zaglednola malo, okouli dvanajst lejt staro deklino, štero je lejpa dama držala za rokou. »Tou je zagvūšno moja Natalija,« njej je smeknilo v mozgé, pa se je z dugimi stopaji napoutila prouti njej. »Boug moj, hvala ti bojdí, ka si poslūno moje veliko želejnje, pa si mi poslo moja Natalijo.« Srce njej je skoro vōskočilo iz prsi. »Samo rokou moram vōvtegnoti, pa jo leko obinem.« Ali deklica se furt bole oddaljava od nje, pa ednouk samo mine kak sunčni žarki, gda jih velki čaren oblak zakrije. Nindri je več nej videti. Bridke skuze njej zalijejo obraz, pa se cejla zašficana zbidi v svojom pariškom, elegantno opremljenom apartmaji. Zapre oči v vūpanji, ka de se njeni sen nadaljavao, pa leko k sebi stisne svojo hčerkico. Ali zaman. Mogla se je pomiriti z žalostno stvarnostjo: tou se njej je samo senjalo.

Linda je nej samo lejpa, nego tūdi zvōnredno nadarjena pevka pariške opere. Njeni talent se je že rano pokazalo, že te, gda je ešče samo študirala na glasbenoj akademiji. Na ednom glasbenom tekmovanji so odkrili njeni lejpi glas, njeni talent, pa so njej ponidili štipendijo pariške opere, stanovanje, šoulanje, pa redne nastope. Nej je pa ovadila, ka je noseča. Če bi tou ovadila, bi v klici zadavili cejlo njeno predstoječo kariero. Rodila je na sveti večer hčerkico, šteroj je dala ime Natalija, ar tou latinsko ime znamenūje rojstvo Jezusa. Den pa nouč je premišlavalala o tom, ka naj z njou napravi. Znala je, ka jo v sirotišnico ne da, ka je že dosta božnoga čūla

o tom, kak tam z deco ravnajo. Eden den se je odloučila, ka svojo nouvorojdeno dejte odnese v eden špital, pa ga položi v vōnalečeni inkubator. Mogouče k kakšoj dobroj familiji pride, gde njej vse zagvūšajo, ka njej ona za ednouk ne bi mogla dati. Nej je ščela vse vezi z njou raztrgati, zato njej je obejsila na šinjek lancek z medalom, šteroga je ešče od prababice erbala. Medal se je dau odprejti. V njega je položila mali listek, na šteroga je napisala: »Draga Natalija, gda bom poznana zvezda, pridem po tebe. Boug te naj blagoslovi ino obvarje: tvoja mama Linda.«

Odišla je v Pariž. Vse je mejla, luksuzni žitek, hirešnost, lejpi gvant, pazlivost, samo dūhovni mer je zgibila. Dūšna vejst jo je grizla na vsakom stopaji. Samo Natalija njej je odila po glavi. Vsem znamenitim fiškališom je dala naroučenje, naj poiščejo njeno Natalijo. Šteromi se tou posreči, tistoga trno bogato obdarūje. Zdaj bi že vse tadala za tou, naj jo samo nazaj dobi. Ali vse zaman, Natalije so nej najšli. V vsakom pismu je dobila odgovor: »nepoznana«. Te njej je na pamet prišlo, ka je znankar nigdar več ne najde, zato ka se splojne more opaziti, ka se medaljon da odprejti. Natalija je dobila znankar nikše čisto drūgo ime. Mogouče so jo posvojili celou kakši tihinci iz drūgoga orsaga.

Vsaki večer je v tej preminouči dvanajseti lejtaj prosila v svojoj molitvi odpūščenje za svoj velki grej. Prosila je Vsemogoučega, naj njej ešče ednouk v žitki omogouči, ka de vidla svojo Natalijo, štero je tak neōročno zapistila, gda je odišla v Pariž.

Minoulo je že dvanajst lejt. Pa zdaj te senje. Mogouče bi se dale razložiti, verjetno njej majo kaj za povedati. Zna biti, ka je tou celou kakši opomin, šteroga za ednouk ešče ne razmej. Mogouče bi njej kakši razkladar senj znau povedati, ka ma za činiti. Senje so najme vsigdar nikšo formo povezane z našim žitkom, pa nas podzavestno opominajo na tou, ka nas čaka. Samo žmetno jih je raztolmačiti. Edno je gvūšno, najme tou, ka je ta mala deklička bila lekar njena Natalija. Ka naj dōnok dela, gda njej vsi pravijo, ka jo je skoron nemogouče najti? Dūšna vejst jo pa tak strašno mantra, ka ne vej, če de mogla sploj spuniti svoj božični kontraktuš z madridskim Teatro Realom. Pa te njej je na pamet prišlo, ka goripoišče ednoga razkladara sna, šteri njej zagvūšno raztolmači, ka tou vse znamenūje. »Poslūhnite, ka vam vaša dūšna vejst veli,« njej pravi razkladar, »pa vas ešče letos velika radost dosegne«. Premišlavalala je den pa nouč, kak bi leko potišala svoje mantrajouče dūhovne bolečine.

Linda je najprvle odpovedala svoj božični kontraktuš z madridskim Teatro Realom, pa se je odloučila, ka za svetke odide nazaj v domovino, pa vred dene tisto, ka je zgrejšila. Ednoj maloj deklini je pokvarila njeni žitek, zatou pa zdaj vsem siroutičom ino sirouticam olepša njuv božič tak, ka de v vsakoj velkoj sirotišnici popejvala. Cejle božične svetke od gojdne do večera aldūje za tou plemenito djanje. Zvūn toga pa na vsakšem mesti, gde de koncertirala, prejkdá darilo za poboug-

LINDA

šanje žitka tam živeče dece. Že sama misel na tou dobro djanje jo je malo pomirila. Če že svojoj Nataliji ne more več pomagati, de pomagala vsakšomi deteti, štero je na takšni žalosten šorš prišlo. Vūpala je tūdi v tou, ka njej Boug nikše formo povrne tou dobro djanje, če gli je malo skeptično sprejemala prerokūvanje.

Približaval se je velki den. Linda je nagučala svojoga moža, znamenitoga pianista, ka jo sprevodi na tou turnejo po svojoj bivšoj domovini. On je z veseljom privolo, pa se njej celou ponūdo za spremljevalca njenoga petja na klaviri. V svojoj banki je vse opravila, pejneze je dala nakazati v tiste zavode, gde s svojim popejvanjem v božičnih svetkaj gorstoupi. Dobila je pismene odgovore, povsedik njiva lūbezni vo čakajo. Ona pa žmetno čaka tiste dneve... Ešče nikdar je božič nej čakala tak nestrpno, s takšo veliko vūpaznostjo ino lūbeznostjo. Kak de lepou videti radostne obraze male dece, štera njej mogouče malo olajšajo njeno hrepenejnje po Nataliji. Linda je znala, ka je sploj nemogouče, ka bi jo ešče gdaj srečala, ar so je lejta ino lejta nej mogli najti niti tisti, šteri se z iskanjem zgūblene dece profesionalno bavijo. Ali što zna. Vūpaznost je zadnja stvar, štera človeka zapisti. Božje poti so nezbrojene navadnim smrtnikom. Mogouče se kakše čūdo zgodi? Nikdar ne moreš znati.

Prišo je končno den potūvanja, prišo je den prvoga nastopa. Nikdar se je ploskanji nej tak veselila kak zdaj pri toj siroutoj deci. Tak hvaležno ino pazlivo so jo poslušali, pa tak navdūše-

no ploskali, ka so njej skuze radosti okmičile oči. Pa na konci vsakoga koncerta se njej je edna deklica ali fantek zahvalo za koncert, pa njej prejkdau pūšlin roužic. Že se je njeni turnir približaval k konci, prišo je na vrsto zadnji koncert. Ešče nikdar je nej bila tak srečna kak zdaj. V dobre namene je aldūvala svojo umetnost, svoje božične svetke, pa tūdi precí pejneze. Bila je že tak trūdna, ka se je celou premišlavalala, če naj sploj ide na svoj zadnji nastop, ali ga naj dojpovej. Nej je pa ščela maloj deci vkanejnje spraviti, pa je dōnok vkūper pobrala zadosta moči, pa odišla na mesto svojega zadnjoga nastopa. Kak vsepovsedi, je tūdi eti dobila dosta lūbezni pa lejpi pūšlič, šteroga njej je prejkdala edna lūšna mala deklina. Tak se njej je vidlo, kak če bi tou dejte že nindrik vidla. Pa vzela je zlato verižico, kak go je dala vsakšomi deteti, šteri je njej dau pūšeu, pa go njej tō prikapčila na šinjek. Pa te zagledne medalj. Srce njej skoron stane od presenečenja. Čūtila je, kak če bi se oder pod njenimi nogami začno gibati, ona pa zgibi ravnotežje. Če njeni mouž nej bi stau pouleg nje, pa jo s svojimi močnimi rokami nej prijio, bi zagvūšno spadnola. »Friško pozovite doktora,« kriči njeni mouž z oudra. Linda je probala medal odprejti, ali se njej je nej posrečilo, tak njej je trepetala rouka. Mala deklica je nikanej razmejla. Tūdi drūgi nejsou znali, ka se eti dogaja. Linda pa samo ponavla, naj hitro nekak odpre medal. Pa v medalu so najšli listek: »... tvoja mama: Linda.«

Suzana Guoth

NAŠA ZLATA RIBICA

Svejt je čüdno vküper napravleni. Lidge ne võrvlejo najbolje, ka bi se godili čüdeži. Depa po drugoj strani bi trno radi bili, ka bi se godili. Te je pa spoj nej čüdno, ka v zlate ribice ne võrvlejo, bi je pa radi meli bar v bližnjom potoki. Pa ništerni ranč ne vejo, ka una rejsan tam živé.

ZBOUGOM, NAŠA MALA ZLATA RIBICA!

V žitki je tak, ka vse gnauk mine. Pa kak je pri lidaj pa na cejlom svejti, je pri ribaj ranč tak. Nej, ne mejte straj, niške je nej premino. Bilou pa je tou tak.

Sto bi vedo, zakoj je bilou tak, kak je bilou. Depa nikšna lagva vola se je nut potegnola v potok naše male zlate ribice. Takša lagva vola, kak se vej nut v kakšno držino tō naseliti. Pa je zavolo té lagve vole edna riba začnila vujati.

- *Ka nam trbej nikšno zlato ribico! Tak se vsigdar za čedno drži. Tak je vsigdar samo una, ka vse najbolje vej. Tak je vsigdar samo una gé tista, ka isti no ma v nevolaj. Samo una je najbolje naprej valaun!*

Pa kak je šega, so pomalek začnile tak broditu druge ribe tō. Pa nej samo broditu. Začnile so na

glas gučati tō. Tak je pomalek polonja potoka nej več najbolje rada mejla svojo malo zlato ribico. Zato pa, ka je potok mali, je tou brž prišlo na vüje zlate ribice. Najprva si je tou nej k srcej gemala. Brodila si je, ka guči ta minejo, kak so se začnili. Depa nej so se enjali. Vse več rib si je na glas brodilo, ka njim nej trbej nikšne zlate ribice. Zato je svoje sestre vküper pozvala. Pitala ji je, ka je gé naupek z njou.

- *Ti se držiš, ka si gé bole naprej valaun od nas,* - je prajla prva.

- *Zato, ka si zlata, si gé gizdava,* - je prajla edna druga.

Pa so po tejm gučale ena prejk druge. Nikak se njim je nej vidlo, ka živé med njimi.

- *Leko, ka si čalejrska riba. Depa druge ribe smo zato nej nika menje vrejdné,* - je prajla

slejdnja riba.

Zlati ribici je gratalo žmetno pri srcej. Neje vejdlá, ka go več nemajo radi. Una pa je ma tak rada. Pa tak rada ma svoj potok. Neje vejdlá, ka naj napravi. Ka naj naredi, ka de tak, kak je inda bilou? Potegnola se je nut pod korenje stare vrbe. Tam je brodila pa srce go je bolelo. Tak bolelo, kak leko boli samo srce kakše zlate ribice. Za sedem dni je prišla spod korenja stare vrbe. Vküper je pouzvala vse sestre od daleč pa od blüzik.

- *Če me ne marate več meti za zlato ribico, de vcejlak ovak,* - je začnila. - *Ge škem eške tadale živeti v tom našom potoki. Če ne morem več z vami biti zlata ribica, de vcejlak ovak. Nemo več zlata. Gratala mo vcejlak prousta riba, ribica.*

Kak je zgotouvila, je iz nje võv-

darila najvejša zlata sveklina pa brž po tistom je bila, kak vse druge ribe. Sestre ribe so jo samo z blejdím gledale. Una pa je začnila plavati, kak bi spoj nika nej bilou. Pa bi tak ostano tō. Depa nej dugo po tejm je ribam v potoki že trbelo zlato ribico. Zgodila se je nikšna baja. Trbelo njim je njeno čalejrsko mouč. Brž so jo ziskali, naj njim pomore. Una pa je samo zamajnola z repom.

- *Ge več nika ne morem. Zdaj sam vcejlak ovakšna. Na, zdaj sam, kak ste vse druge ribe,* - njim je prajla veselo.

Ribe pa so nej bile vesele. Včene so bile na tou, ka njim v nevouli pomore. Zato so jo prosile, naj se nazaj v zlato ribico obrne.

- *Ne morem tou naprajti,* - njim je tumačila. - *Ge več nemam čalejrske mouči. Kak sam več nej*

zlata, je una preminoula, - je plavala tadale.

Zdaj kuman so ribe gora prišle, ka so naprajle. Brezi zlate ribice so se čütile nikšne zgüblene, tanjane. Ka naj delajo, ka naj napravijo, kak naj tadale živejo? Brž so začnile iskati nouvo zlato ribico, vej pa vsikši potok mora meti svojo zlato ribico. Brezi nje ne morejo živeti.

Pa jo iškejo eške gnesden. Niške ne vej, če so jo že najšli. Leko, ka ja, leko, ka nej. Najboukše de, ka dete ribe lovit k potoki. Pa leko, ka go zgrabite. Po tejm te vedli, če so jo najšle. Leko, ka vam kakšno pošteno zelenje spuni. Leko, ka ja, leko pa, ka nej. Tista indašnja tou gvüšno več ne more.

Miki Roš

»Povsod so me lepo sprejeli«

Pred dvema mesecema je začela poučevati otroke v porabskih vrtcih slovenski jezik mlada vzgojiteljica *Gabriela Marič* iz Murske Sobotice. Slovenske aktivnosti ima v vsakem vrtcu od pol osmih do pol dveh, v ponedeljek na Gornjem Seniku, v torek v Števanovcih, v sredo v Slovenski vesi, v četrtek v Sakalovcih, v petek pa v Monoštru.

• *Kakšne izkušnje imate po teh dveh mesecih v porabskih vrtcih?*

»Moje izkušnje so dobre, povsod so me lepo sprejeli, z vzgojiteljicami lepo sodelujemo.«

• *Bi lahko opisali, kako potekajo slovenske aktivnosti v vrtcih?*

»Slovenski jezik vključim v vse dejavnosti, pri negi, pri prehranjevanju, tako da naprimer otroke spremljam v umivalnico in vse poimenujem v slovenskem jeziku, jih vprašam, kaj delajo, naj mi p o v e d o v slo-

venskem jeziku. Potem tudi pri prehranjevanju vse poimenujemo v slovenščini. Vsak dan posebej pripravim tudi dejavnost v slovenskem jeziku, ki se veže

Gabriela Marič z malčki v Slovenski vesi

na temo, ki jo izvajajo tukajšnje vzgojiteljice. To je ponavadi, da otroci kaj poimenujejo, recimo kakšne gibalne igre itd. Skratka vse, kar je vezano na tematiko, ki jo v vrtcu obravnavajo. Na primer zdaj smo imeli temo oblačila, smo jih poimenovali, pokazali. Imela sem neposred-

no oblačila zraven, otroci so povedali, kakšno oblačilo imajo oni oblečeno. Tudi v zvezi z vsemi stvarmi, kar jih poimenujejo, postavim različna vprašanja, in

otroci sami povejo, pa oni pokažejo, kaj je to. Seveda s tem želim doseči to, da besedo sploh razumejo. Ne samo da bi se oni naučili pa povedali, da je to šal, ali to je to, ampak da tudi razumejo, kaj sploh beseda pomeni. Zdaj se učimo tudi pravljice z božično vsebino, pa tudi božič-

ne pesmice poslušamo. Tudi te pesmice, če se učimo, ali pa pravljice, je najbolj važno, da besedilo tudi razumejo. Vse pa temelji na ponavljanju, zmeraj vse ponavljamo, pazim seveda, da ne vsega preveč naenkrat.«

• *Pa se otroci trudijo?*

»Ja, otroci imajo radi pouk, radi govorijo, mislim bolj vse poimenujejo, ker stavkov še ne tvorijo, ampak moram povedati, da pri dejavnostih zelo dobro sodelujejo.«

• *Kako sodelujete z vzgojiteljicami?*

»Z vzgojiteljicami pa tudi lepo sodelujem. Zelo se trudijo, pa one so tiste, ki v vrtcu največ govorijo slovenski jezik. To je tudi mogoče pozitiven vzorec za otroke, da tudi to komunikacijo med menoj pa vzgojiteljicami otroci opazujejo, poslušajo, pa se tudi preko tega nekaj naučijo. Pa tako tudi vzgojiteljice urijo svoje jezikovne sposobnosti na področju slovenskega jezika.«

• *Kako pa so Vas otroci sprejeli?*

»Otroci so me lepo sprejeli. Na začetku je trajalo nekaj časa, da smo se spoznali. Ko prideš v novo skupino, te morajo otroci najprej spoznati, sprejeti in šele takrat je naše delo učinkovito. Sedaj, po večkratnih obiskih, otroci več nimajo zadržkov, so odprti in lažje sodelujejo pri dejavnostih. Z otroki imam dober odnos, upoštevam njihove individualne interese in se tako približam otrokom. Vsak otrok je individuum in potrebuje drugačen pristop, eni brez težav sodelujejo, drugi potrebujejo več časa, tako otrokom pustim čas, in ko dobijo občutek varnosti, zaupanja, se sami pridružijo. Upoštevam tudi starost otrok in njihove želje. Če povem na kratko, sem lepo sprejeta, z otroki ni težav in s skupnim sodelovanjem bomo lepo napredovali in se preko slovenske besede lepo imeli.«

Nikoletta Vajda

MLAŠEČI

KAUT

